UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bartolvs In Primam Digesti Novi

Bartolus

Lvgdvni, M.D.LXVII.

Regulis iuris.

urn:nbn:de:hbz:466:1-96158

Visual Library

omnib.⁊ ideo illud ꝙ gl.hic dt.ꝙ l.ſi ꝗs reum.ſ.d cuſt.reo.eſt
mulcta ⁊ nō pena:ſ; in alio dt,qd in d.l.aliud.§.intereſt mulcta
8 ⁊ bene vt ibi pꝫ.¶ †Ultimo ego foꝛmo vnam queſt.Poteſtas
f hꝫ arbitriū puniēdi me,⁊ ꝑ vili ꝑcuſſione cōdēnauit me in ducē
tis libꝛis,poſſum ne appellare.qꝛ male arbitrat⁹ eſt:Et hic eſt
gl.in verb.de pena.q̄ incipit,imo ideo contra ibi,Tu dic tertio,⁊
⁊ ſic vide ꝑ iſtam gl.ꝙ poſſit iudex appellationis ad cōgruū mo
9 dū reducere.¶ S; †qñ in penis extraoꝛdinariis dicitur iudex
excedere :Dic,quando excedit modum,quod verum eſt,l.quid
ego.§.pena grauioꝛ.ſ.de his qui not.infa.⁊ in hodie.ſ.de pe.
⁊ in qualibet caru m notatur.

ADDITIONES.

a Alex.¶ Dicitur.An,⁊ quādo a mulcta poſſit appellari,vide in
l.⁊ in mulctis.C.de ap.⁊ que differētia ſit inter mulctā,⁊ penā.
vide Bal.in l.certa.C.qñ ꝓuo.⁊ ꝑ Spec.in.tit.de ſen.pꝛol.
§.ij.ver.eſt quarta differentia.⁊ ver ſeq.glo.tamen c.i.de dolo.
⁊ cont.innuit,quod pena ⁊ mulcta ſint idem.qd intellige verū.
lato ſūpto vocabulo,vt hic per Bar.poſt glo.¶ Adde qd pu-
niti.quia nō iurāt de calumnia poſſunt appellare,⁊ eſt pena le
galis,ſecundum Spec.in titu.d iura.ca.§.ſi.verſi.j.⁊ ibi Joan.
Andr.poſt relatas varias.opi.
b Pomates.¶ Delictum.Uide Panoꝛ.in c.ſuper his.d accu.
⁊ Panoꝛ.etiam in c.ex literis.de conſtitu.⁊ ibi Barbat.⁊ vide
Roma.conſilio cccclxxxxij.incip.in caſu pꝛemiſſ.vbi dicit,qd
licet non poſſit appelleri a pena legis: tamen poteſt appellari
a ſententia declarante quem incurriſſe penam legis.Et idem
dicit,quod licet non poſſit appellari a ſententia excommunica
tionis,tamen poteſt a ſententia declarante quem incurriſſe ex-
communicationem.
c Alex.¶ Moꝛiatur delinquens.Uide Bal.in l.j.ex delic.defū.
d Alex.¶ Poſſūt imponere.Qui poſſint mulctare vide Specu
in.titu.de ſent.§.j.ver.ſed nunquid.⁊ ibi an Poteſtas terrarū
poſſint mulctare,Ad quod facit quod dixi in l.imperium.ſ.de
iur.omn.iud.⁊ vide quod notat idem Spec.in titu.de cōtuma-
cia.per totū.⁊ Hoſti.in ſum.de mulcta.⁊ notat pulchꝛe Bald.
in l.ij.in ſi.ſ.de iudi.Et adde,quod non poteſt iudex mulctan-
do,penam quadrupli excedere,niſi ſit a iure expꝛeſſum.xvij.q.
iiij.c.quiſque.in glo.
e Alex.¶ Eſſe coꝛpoꝛalis.Quando poteſtas habeat arbitriū
in ere.⁊ perſona.vide qd notat Baldus in dicta l.data opera.
C.qui accu.⁊ gloſſ.in authenti.de armis.Et quod pena eris,
⁊ perſone non poteſt in pactum deduci,dic ſecūdū Bald.in l.
executoꝛem.verſi.an fiſcus.C.de execu.rei iudi.
f Alex.¶ Ultimo.ego.An poſſit appellari ab hic que depēdent
ab arbitrio iudicis,adde que habentur in l.j.C.ſi ſep.in inte.
reſtitu.ꝑ Rom.l.admonēdi.ſ.de iureiurā.⁊ ꝑ hoc,qꝛ etiā in ar
bitriis poteſt dolus committi per iudicē vt refert Bald.in l.
ſi fugitiui de ſer.fugiti.Et iſtis adde Imol.in l.publicoꝛū.de
publice.iudic.⁊ que dixi poſt Barto.in l.qd iuſſit.de re iudic.⁊
quod not.Bal.in l.quicunque.de ſer.fugi.allegando l.qui poſt
humos.ad Sill.⁊ eſt dictum Inno.in c.ſi.in vlt.col.de fer.⁊ ad
de qd no.Bal.in l.j.quomodo iud.⁊ quādo iud.⁊ in ca.j.de mi.
vaſ.qui contu.eſt.⁊ ſi nō valet pena diſpenſari,nō poteſt appel-
lari:vide gloſ.in c.ſuper his.de accu.⁊ gloſſ.in c.j.d dila.iuncta
l.j.de dona.Moder.in capi.fin.de eo qui fur.oꝛd.ſuſcep.⁊ vide
gloſſ.in c.cupientes.§.quod ſi pꝛo ſecūdo.in verſ.pꝛiuatos.de
elec.in vj.que vult,quod licet a ſententia iuris non appellatur,
per iſtum text.nihilominus appellari poteſt declaratione iu-
ris,quam facit ſuper eo,quod quis incidit in penam iuris,⁊ ſe-
quit hoc Abb.in c.peruenit.de appella.⁊ hanc gl.alleg.Bart.
in l.j.ſi.in ſi.ſ.de appella.⁊ adde Bar.in l.j.in finalib.verbis.
ſ.de lega.ij.⁊ ibi habes.
g Pomates.¶ Ultimo ego foꝛmo.Uide Fel.in ca.ex literis.de
conſti.⁊ Alex an.in l.j.ſ.de lega.ij.⁊ conſi.cxl.volu.i.⁊ cōſil.cvj
vol.iij.vbi tenet,quod per hec verba Bar.hic,quod vbi aliquid
cōmittit arbitrio iudicis,ab eius ſententia appellari poſſit.vi-
de omnino ad hoc pulchꝛe intractat.de ſyndi.c.an ſi poteſtas.

De regulis iuris Titu.xvij.

¶ Quia non eſt nouum vt quibuſdam ſpecialiter enumeratis,
⁊ declaratis,generalis regula ponatur,l.ſi ſeru⁹ ſeruū.§.inquit
lex.ſ.ad legem Aqui.ideo hic Iuriſconſultus qꝛ ſupꝛa poſuit
de iure ciuili.⁊ iure pꝛetoꝛio,nunc ſubiicit illoꝛum regulas.

LEX I.

1 ☞ Regula ſumitur duobus modis.
2 Regula cōſtituit per verba vniuerſalia,itē ꝑ verba indefinita.
3 Indefinita,equipollet vniuerſali,an ſit ex pꝛopꝛio ſignificatu
vel interpꝛetatione.
4 Regula per adiectiua qualiter conſtituatur.
Regula,an faciat ius,⁊ quando ſit ius.
4 Exceptio quantum ad verba,eſt de regula:ſed quantū ad diſ-
poſitionem iuris.non.
7 Exceptio non declarat regulam, vt plura compꝛehendat.quā
ſui natura ſit.

REgula. Gl.noſtra diuiditur in quatuoꝛ
ptes,⁊ bene.¶ Sumamus pꝛi-
mā partē.Dicit,qd regula eſt,que rē,⁊c.Cōtra
iſtud op.⁊ videt,ꝙ quelibet lex debet dici regu
1 la.l.ij.d.de legi.Huius ꝯtrarii timoꝛe ſcias,ꝙ
ibi iſtud verbum, regula,ſumit duobus mod.
Uno,modo regula que regit,⁊ oꝛdinē dat,vt regula fratrū mi
noꝛū.⁊ in ſcriptoꝛib.qui habēt regulas,que dāt oꝛdinē ſcribēdi
⁊ hoc modo accipit in omni lege que regit,⁊ dat oꝛiginē viuēdi.
2 Alio modo ſumit,vt hic.¶ †Secūdo modo ꝓcedo,quero,qua-
liter cōſtituat regula.Et debes ſcire,qd quedā ſūt ſigna vniuer
ſalia,q̄dā indefinita quedā adiectiua.Uniuerſalia ſunt, vt om-
nis,nullus.ſemp.⁊ nūquā:⁊ ꝑ iſta ſigna regule fiunt ꝑ diuerſas
partes hui⁹ ti.l.oīs hereditas.l.omnia fere.⁊ l.nihil tā natura
le.⁊ l.nunꝗ actiones.⁊ l.ſemper.j.eo.Secūdo modo,ꝑ verba i-
definita,qñ ponit terminus cōis ſine ſigno,vt homo,femina,ſer
uus.⁊ ſimul.qꝛ nō magis de vno quā de alio dꝛ.⁊ ꝑ iſta fiūt regu
3 le in iſto tit.†Per hoc querit Dy.extra eo.in rub.lib.vj.an ide
a finita.equipolleat vniuerſali[a]:Et dic vt ibi,dicā in l.ſi pluri.ſ.
d le.ij.⁊ ibi late pono.¶ Sed an īdefinita eq̄polleat vniuerſali
ex interpꝛetatione,vel ꝓpꝛio ſignificato.Et videt,ꝙ de interꝑ
tatione.l.ſi ſeruitus.ſ.de ſer.vꝛb.p.Sed quicquid ſit,dico ꝙ ſi-
ue in lege,ſiue in ſtatuto,ſiue ſit materia odioſa,ſiue fauoꝛabilis
habet locū extēſio:ſed qꝛ nō eſt ratio,quare magis ad vnū ꝗ ad
aliū referat.refert ad oēs,l.j.C.d li pꝛet.⁊ poſui in l.oēs populi
ſ.de iuſt.⁊ iur.oīa alia,q̄ hic mō nō habes,ꝙ aliq̄ regula ad aliā
referat,vt eſt aliis legi.que ſemper ad alias referunt.l.nepos
ꝓculo.ſ.ti.j.⁊ interdicta que ſunt ſcripta inter duos.Quedā fit
4 per adiectiua,†vt j.e.l.eius eſt nolle.vt per quis vel ꝑ qui que
non faciunt particularē,vel vniuerſalē,vt precedētia ⁊ in dubio
equipollēt indifinite,⁊ ꝯterminat termino cōi:vt eſt eius nolle.
ſ.hominis.Uide gl.j.q̄ incipit,quatuoꝛ.Not.in d.gl.ibi.ſ; qua
liter.⁊ ibi dū dicit,j.vbi.⁊ melius.j.e.l.nunꝗ.⁊ l.oīs.§.nunꝗ.
⁊ illud vbi.nō eſt aduerbiū loci,Ja.d Are,⁊ tene mēti gl.ibi.lo
5 co aūt vniuerſalis,⁊c.¶ †Quero,que eſt poteſtas regula:Juriſ
conſultus rñdet,qd ex regula non fiat ius.Eſt ne hoc verū:Et
gl.dicit,qd facit ius,⁊c.Gl.bene dicit,que videtur dicere,qd re
gula facit ius in caſibus iure non ſtatutis,vt ſtatutum eſt in in-
ſula maris,ꝙ nullius in boni eſt,⁊ tūc ſi eſt caſus ſimilis,regula
facit ius ī illo nō determinato.Dy.cōtra co.op.de l.j.ſ.d reg.
Cato.⁊ dicit,qñꝗ regula ſit de legi.⁊ ſtatutis,⁊ tūc regula facit
ius,l.j.ſ.de reg.Ca.Jo.And.dicit ꝯ Dy.per iſtum tex.Nō.ob.
l.j.de reg.Ca.qꝛ ibi eſt regula per ſe nō iuris:ſed Dy.habet ca
ſum pꝛo ſe,in l.cū legato.ſ.qñ di.le.ce.⁊ ſic contra Jo.and.ſed
vterque pōt ſaluari:qꝛ per iſtam rub.non curo cum poſſit legi
tranſitiue.de reg.iur,hoc eſt,de eo iure,quod eſt regula l.j.C.d
cōdi.inde.⁊ l.j.C.de cōd.ob cau.⁊ poteſt dici regula,iuris,que
eſt ius,⁊ ſic intrāſitiue ⁊ credo Jo.And.dicere verū in iſtis re-
gulis,que hic ponuntur,per iſtum tex.Non obat regula Cato.
qꝛ debet dici regula iuris,hoc eſt,regula que eſt ius,⁊ ſic intelli
go trāſitiue,l.cum legato.ſ.quan.dies.lega.fateoꝛ,quod faciat
ius,ſed nulla eſt que non habeat materiam pꝛecedētem,ſeu ma
teriam iuris antiqui ,licet modo non ſic:⁊ ideo dicit regula iu-
ris,id eſt,ius,quod eſt regula.¶ Quero,quid ſit officium regu-
le:Et opin.ſunt inter Joan.Andr.⁊ Pla.tene opi.Pla.quā
b ſequitur Dyn.⁊ glo.¶ Quero[b],an † exceptio[c] ſit de regula.⁊
6 in hoc eſt diſcoꝛdia inter gloſſas.Et quedā dicunt,qd ſic,⁊ que-
c dam quod nō.Tu dic.⁊ iſtud eſt verū,quod quantum ad verba
exceptio eſt de regula,ſed quantum ad iuris diſpoſitionem,nō.
d ¶ Quero vtrum exceptio[d] declarat regulam compꝛehende-
re plura,quam ſui natura ſit.Et Oldra.quod non,l.generali.§
vſum.de vſu fruc.leg.

ADDITIONES.

a Alex.¶ An indefinita equipolleat vniuerſali,adde Jaco.de
Bel.in l.ſi neceſſarias.§.ſi annua.de pigno.actio.⁊ vide Dy.in
b pꝛoe.vj.Alex.¶ Quero.Iſta ſūt.Jac.Bu.in l.j.ſ.d legi.alias
eſt in l.in his.eo.ti.⁊ ibi Bart.
c Poma.¶ Quero,an exceptio.Uide ad hec Rom.cōſil.cvij.⁊
cccxxxvij.co.ſi.not.tamē,quod Lapus.⁊ Gemi.in capi.qui ad
agendum.in vj.de pꝛocur.videtur velle oppoſitū,dicunt enim
ipſi.pone quod quis conſtituit aliquem pꝛocuratoꝛem genera-
lem pꝛeter quam ad reſtituendum in integrum.Certe ipſe vide
tur pꝛopter.hoc conſtitutus ad alios omnes caſus,in quibus
mandatum ſpeciale requiritur,qd alias nō fuiſſet,niſi talis fo-
ret adiecta exceptio.Et iſtā deciſionem ſequit Imol.in l.ſi.ſ.a.

quib.app.non l3.⁊ Alex.in l.fi.ff.qđ quiſq; iur.& gl.ibi.⁊ p cõfirmatione facit qđ no. Bal.in c.j.bñ intuẽti in ij.col.p quos fi.inueſt.de quo Fiñ.de Are.in cõſi.viij.incip.abunde.vbi per illã Bal.deciſionem decidit bonum caſum,de quo dic vt ibi p eũ.⁊ vide Alex.conſi.lix.vol.j.col.pe.Et certe tex.in d.c.qui ad agẽdũ.nihil probare videtur,quod ibi ſint due exceptiones.⁊ imo fortaſſis melius allegaretur quod vna exceptio nõ facit quod per eam ab alia,que etiam tacite ex mente veniret,videatur receſſũ.⁊ Alex.conſi.xxix.col.iij.vol.iiij.⁊ cõſi.lxiiij.in.j.colum.vol.iiij.⁊ conſi.lxxvj.col.ij.eo.vol.Federi.ccxxxiij.⁊ lxiiij.

b Pom.¶ Vetrũ exceptio.Vide Bar.in l.Lucius.§.pluribꝰ.ff.ad Treb.vide Imo.conſi.lxxxiij.vide etiã Panor.cõſi.lxij.in ij.dub.lib.ij.⁊ Feli.in c.ij.de reſcrip.⁊ in c.ex parte.eod.tit.

LEX II.

FEmine. Oppo.C.de mulierib.⁊ in quo loco.l j. Solue.fateor q ſubeunt munera realia,non perſonalia.Oppo.de l.femine.ff.de ſenato.Solu.Quedam ſunt munera mere realia,⁊ iſta ſubit mulier,l.j.C.de mulie.⁊ in quo loco.Quedam imponuntur perſone p rebus ⁊ iſta ſubit mulier,l.reſcripto.§.fin.ff.de mu.⁊ ho.⁊ no.in l.j.C.de mu.⁊ in quo loco.Quedã ſunt dignitates ⁊ officia mere pſonalia,⁊ tunc quoddam eſt officium publicum authoritate,⁊ vtilitate,ſine adminiſtratione,⁊ poteſt illud mulier ſubire,l.femine.ff.d ſenato.Itẽ poteſt habere ex reſcripto principis,l.impe
a rialis.C.de nup.Dignitatem vero cũ adminiſtratione[a] poteſt
b habere duobus caſibus puta,ſi Princeps cõceſſerit,[b] dicẽdo,non obſtante tali lege,⁊ conſuetudine:alias ſecus,l.fi.C.de arbi.Quoddã eſt officiũ publicũ authoritate,ſed vtilitate priuatum,⁊ iſtud regulariter mulier ſubire non põt,l.fi.ff.de tutel.⁊ fallit hoc.C.q̃ñ mu.tu.of.fun.po.per to.Fallit etiam in l.j.in fin.ff.de poſtulan.Quoddam eſt priuatum authoritate ⁊ vtilitate,vt eſt procurator,⁊ tunc aut eſt explicandum in iudicio ⁊ mulier non poteſt ſubire p alio,ar.l.alienam.C.de procur.Fallit in caſu ſupra,de procur.l.feminis.Si vero eſt explicãdu3 extra iudiciũ,tunc mulier poteſt,l.iij.§.j.ff.de nego.geſt.Fallit in fideiuſſione vt ff.ad Velleia.p totum:q2 fideiuſſor nõ põt eſſe.¶ Quero,an
c mulier[c] poſſit eſſe executrix in teſtãento?Ex predictis apparet qđ eſt officium priuatũ vtilitate,⁊ authoritate,⁊ tũc ſi eſt explicandũ in iudicio,nõ poteſt.d.l.alienam.C.de procur.Aut eſt explicãdũ extra iudiciũ ⁊ põt.l.iij.§.j.ff.de neg.geſt.Facit l.cũ pater.§.hereditatẽ.⁊ ij.fili.ff.de leg.ij.Niſi fauore defunctorũ ſimpliciter dicas,qđ põt eſſe,dixi.ff.de ali.⁊ cib.leg.l.a filio.in.pnc

ADDITIO.

a Pom.¶ Cum adminiſtratione.Vide ad hec Alex.cõſi.j.vol.v.⁊ Ant.de Cana.in tracta.de inſtru.execu.q.ij.⁊ Car.cõſi.xvij ⁊ xxvij.⁊ Anc.in rub.extra co.lib.vj.⁊ Panor.in c.cũ dilecta.in ver.item not.de confir.vti.vel inuti.⁊ Alex.cõſi.cxv.vol.ij.⁊ conſil.cxlj.eo.vol.⁊ Seueri.in repeti.l.omnes populi.de iuſt.⁊ iur.ff.

b Alex.¶ Princeps cõceſſerit.Adde bonũ tex.in c.dilecti filij.⁊ c.ſignificanit.de reſcri.De materia in c.dilecta.d maio.⁊ obe.⁊ in c.noua quedã.de penitẽ.⁊ remiſ.Barto.in l.j.C.de muli.⁊ in quo loco.lib.x.⁊ glo.in aut.de iudi.§.ſedebunt.⁊ Bart.hic.

c Pom.¶ Quero,an mulier.Vide Bal.i l.id qđ.C.de epiſc.⁊ cler.⁊ Ang.in l.feminis.ff.de pcu.⁊ vide tex.⁊ glo.⁊ ibi doc.in c.cũ dilecta.d cõfir.vti,vel inuti.⁊ Felinũ i c.cũ I.⁊.A.col.fina.de re iudi.Ad hanc l.femine,etiã vide Alex.cõſi.j.vo.v.vbi ponit an iuriſdictio tranſeat in feminam.⁊ conſil.xxiiij.eod.vol.v.

LEX III.

EIus eſt nolle. Oppon.ff.de bono.poſſ.l.tutor.Solu.vt in gloſſa i fi.q2 eius eſt nolle cuiꝰ eſt velle,ſcilicet iure ſuo,ſecꝰ econtra,eius eſt velle cuius eſt nolle,ſcilicet iure alieno.Et facit l.ait pretor.ff.de iure deli.Tene menti.ff.dicta.

LEX V.

IN negotijs. Tene menti glo.que eſt hic ⁊ dicã vobis.in l.ij.§.volũtatem.ff.ſolu.matrimo.

LEX VII.

i ☞ Cauſa teſtati,trahit ad ſe cauſam inteſtati.

a IUs noſtrum. [a] Oppo.d l.circa.ff.de in offi.teſt.Sol.non põt eſſe p parte teſtatus,⁊ pro parte iteſtatus,ſcilicet ab initio,ex poſt facto ſic.¶ Quero,vtrum cauſa teſtati,trahat ad ſe cauſam inteſtati:vel econtra.Et quod trahat cauſa teſtati ad ſe cauſam inteſtati,eſt caſus in l.j.§.ſi ex fundo.ff.d
b heredi.inſti.cõtra videtur.[b] l.pen.ff.de iniuſto teſta.dicẽ ibi.

ADDITIONES.

a Alex.¶ Ius noſtrũ.Et hanc legẽ vide Bal.in l.j.in prin.C.de indict.vidui.Et quid in teſtamento ad pias cauſas,vide Bald.

poſt Bar.in l.j.in pen.col.C.de ſacroſan.eccle.

b Alex.¶ L.pe.Et Bald.in l.j.C.de ſecun.nup.⁊ ibi vide limitata ad hanc regulam.

LEX IX.

a SEmper in obſcuris. [a] Op.j.eo.l.ſemp iſti pulatonibus.Solu.vt in glo.Dic circa hanc legem,vt not.per Dy.in c.in obſcuris.extra de reg.iur.lib.vj.⁊ in c.inſpiciamus,eo.tit.in prin.

ADDITIO.

a Alex.¶ Semp in obcuris.Vide Azonem in ſum.de reb.dub.

ADDITIO.

i ☞ Contrariorum eſt eadem diſciplina.

a SEcundum naturam. [a] Opp.inſtitu.de legi.patron.tu.Gl.dicit ibi propter ſeruum,⁊ vult dicere gl.Aut eſt eadem ratio cõcedendi commoda,que eſt concedendi incõmoda.⁊ procedit regula.Et ex glo.colligi
i tur,quod contrariorum † eadem eſt diſciplina.Dic per Dy.in l.qui ſentit onus.extra eo.lib.vj.vbi examinat clare iſtam gl.

ADDITIO.

a Alex.¶ Secundu3 naturã.Hanc regulã no.limita non habere locum in reſtitutione dotis facta vxori,ſecundũ Bar.in l.ſi cõſtante in v.q.iiij.q.princi.ff.ſol.mat.Et vide ad materiã Bar.in l.inter ſtipulantem.§.ſacram.de ver.ob.

LEX XI.

i ☞ Commune quod,eſt meum eſt ex interpretatione,non vere.

ID quod noſtrum. Op.d l.ij.ff.de cõdi.inſti.⁊ l.j.C.q teſta.face.poſ.⁊ qđ no.in l.fi.ff.titu.j.Gl.ſo.⁊ no.
a † qđ cõmune eſt,meũ eſt,hoc eſt verũ ex iterpretatione,non vere:⁊ ad hoc eſt c.illud de rit.nu.Sed an illud ſit verũ,qđ commune eſt,meum dixi in l.ſerui electione.§.j.ff.de leg.j.

LEX XII.

A teſtamentis. Vide gloſſ.que icipit,plenius in teſtamẽtis,ibi l.j.§.ſed hoc eſt falſum.Idem in venditione,qđ in legato.l.ſi cui.§.j.⁊ l.ſeruum.§.j.ff.de lega.j.Itẽ ibi,l.ſi mihi,⁊ tibi.§.j.ff.de leg.j.ſed hoc eſt falſũ,Dic ⁊ meliꝰ,vt no.in l.apud Iuã ilnũ.§.heres.de leg.j.⁊ ff.d pud.l.imperatores.Itẽ ibi.l.ab omnibus.§.etiam.⁊ hoc non eſt verum quia eſſet cõtra regulam Catonianam.Dic vt no.in l.id quod.ff.de lega.j.

LEX XIII.

a NOn videtur. [a] Allego iſtam legẽ,qđ qui exceptione remouetur,eſt per fictionem.vt dico in l.ſi is,qui pro emptore.ff.de vſuca.

ADDITIO.

a Alex.¶ Non videtur.Et no.Bar.in l.ſi vnus.§.pactꝰ de pac.

LEX XIIII.

i ☞ Dies qñ incerta.cedit dies obligationis,ſed non venit.

IN omnibus. Iſtam materiam examinaui in l.ita ſtipulatꝰ.ff.de verbo.
i obl.⁊ tene menti iſtam glo.† quod ſi eſt dies incerta.ceſſit dies obligationis:ſed nõ venit.Sed glo.videtur ſentire contrarium.⁊ male,in l.j.C.vt actio.ab here.⁊ contra her.inci.⁊ dixi in d.l.ita ſtipulatus.

LEX XVIII.

QUe legata. Plene de hoc i l.ſi vxor.C.de cõdi.inſer.Et dixi in l.quida3 cum filium.§.fi.⁊.l.ſi filius.ff.de ver.obl.⁊ in l.fi.ff.de ſtipula.ſeruo.

LEX XX.

QUi cum alio. [a] Gl.ponit exẽplum de ſoluente pupillo nec probat illud exemplũ lege:ſed cõtra eſt in l.quod ſi forte.§.fi.ff.de ſol.No.ergo,quod iſta regula facit regulã cõtra illam,que eſt de iure antiquo.regula nõ facit ius contra ius antiquum,vt l.j.ff.eo.Qualiter ponemus caſum.habuiſtis i l.j.⁊ l.apud Iulianum.ff.ex quib.cau.in poſ.eatur.quod non po
b teſt fieri.venditio pro debiti prouenienti[b] a pupillo,ſed a defuncto ſic.Ponit hic glo.j.aliter caſum ibi poteſt etiam poni elegantiſſime.

ADDITIONES.

a Alex.¶ Qui cũ alio.Et hic habes gl.qđ ▪hens cũ minore pſumat eũ ſcire minorẽ,de quo in l.ſi Titius.⁊ Seia.ff.d fideiuſſo.

b Alex.¶ Debito prouenienti.Et adde que habentur in l.j.⁊ ij.C.ſi aduer.vendi.pign.

LEX XXII.

NOn debet. Dic vt no.per Dyn.in c.cui licet.extra cõ.lib.vj.

Lex

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

LEX XXIII.

IN perſonam ſeruilem. §. Generaliter. Gl. ſimilem habetis de verbo ad vbũ, ⁊ latius ibi, in l. in vẽdẽtis. vel emẽtis. C. de contrah. empt. ⁊ ibi per Cy.

LEX XXIIII.

COntractus quidam. Totã gl. q̃ eſt hic, examinaui in l. quod Nerua. ff. depoſiti. quam legem repetij, ⁊ ideo dic vt ibi.

LEX XXV.

1 ☞ Promiſi dare ſeruum ſub pena, ſi non dedi, pena, ⁊ nõ intereſſe conſideratur.
2 Intereſſe eſt vnum, ⁊ non plura.
1 **QUatenus.** † Quero, ꝓmiſi dare ſeruũ ſub pena, nõ dedi, an intereſſe ꝯſideret, an pena? Dic ꝙ nõ, q2 itereſſe eſt extra rẽ, de quo nõ habetur reſpectus l. ſi ſterilis. §. cũ ꝑ vẽditorẽ. ff.
2 de act. emp. ⁊ l. Iulianus. in prin. Quero, † vtrũ ſit vnũ itereſſe, vel plura? Et d. Iac. but. dicit, ꝙ vnũ, per iſtã l. ⁊ eſt intereſſe ſingulare, quatenus ad perſonam refertur. Dyn. in c. mora. extra
3 de re. iu. li. vj. aliter examinat, ⁊ gl. in ver. interſit. in l. j. in pri. ff. de act. emp. ⁊ l. vnic. C. de ſen. que pro eo, quod intereſt. ⁊ ibi per doc. ⁊ ibi dixi, ⁊ dicam ff. de act. emp. l. j.

LEX XXVI.

PLus cautionis. Iſtã legẽ allegaui in l. pretorie. ff. de preto. ſtip. an ille, qui tenetur ſatiſdare, liberetur dando pignora? ⁊ ibi dixi.

LEX XXVII.

1 ☞ Inuito aliquo qui poteſt facere aliquid, vigore ſui conſenſus, id facere poteſt, ⁊ eo abſente.
2 Inuito alio qui poteſt aliq̃d facere ꝓpter defectũ iuris i pſona ipſius, quando illud facere poſſit vel eo preſente, vel abſente.
QUi poteſt inuitis. Op. prio de l. duo ex trib9. ff. de re iudi. ⁊ l. ſi i tres. ff. de arbi. So. ſz gl. illud verũ, q2 pſentia ipſius poſſet alios trahere in ꝯtrariã ſniã, ſed illud eſt nihil dicere, q2 alterius pſentia poſſet aliũ ad ſe tra
1 here, etiã in cõtrariam ſniam. Dicas ergo, Quandoq; † ego poſſum aliquid facere inuito aliquo ex vigore ſui cõſenſus pceden tis, ⁊ tunc facere poſſum eo abſente. Ita loquit. C. debi. ven. pig. l. j. ⁊ ij. ⁊ in primo caſu gl. hic poſito ratio eſt, q2 quãdo ſemel con
2 ſenſit, ſemp durat cõſenſus. l. j. §. prodeſt. ff. quor. lega. ¶ † Quãdoq; poſſum facere alio inuito propter defectum iuris perſona ipſius, tunc aut alius erat talis, ad quem negotium non pertinebat, ⁊ tunc ꝙ poſſum facere eo inuito, poſſum facere eo abſente, vt hic, ⁊ l. iiij. poſt prin. ff. de fideic. li. Si vero negotium ad aliuz aliquo modo pertinet, tunc factum eo abſente, non valet, ſed factum eo preſente, ⁊ contradicente valet, l. duo ex trib. preal. ⁊ l. de vnoquoq;. ff. de re iud. ⁊ l. ſi in tres. ff. de arb. ⁊ l. nã ita diuus. ff. de apoſt. Fallit ſi certa forma ſit data negotijs. l. Titiũ ⁊ Meuium, in prin. ff. de admi. tu. ⁊ l. j. §. ſi plures. ff. de exercit. ⁊ l. coram. de ver. ſig. Circa hoc autem aliter dixi in l. alio. ff. de alimẽ. ⁊ ciba. le. in illa. q. an heres ſit requirendus.

LEX XXVIII.

1 ☞ Pacto quod fieri non poteſt, an fieri poſſit per legem.
NEc ex pretorio. Op. de l. ſi tibi. §. q̃dã. C. de pac. So. Iſta intelligit ſcdm aliã, ꝙ anteq̃ obligatio naſcat, pactũ cõtra eã nõ vz. ¶ Quero, an ſtatutũ poſſit facere ꝙ ex tali facto teneatur in aliquo: vt puta, quicunque percuſſerit aliquem, ſoluat collectas? Dicit gl. ꝙ ſic, q2 licet pacto priuatoruz
1 nõ poſſit fieri, tñ per vniuerſitatẽ poſſit fieri. Et no. † ad illud generale, ꝙ nõ põt fier per pactũ nec ꝑ legẽ, vt no. in gl. in rub. C. de decr. decu. li. x. Gl. eſt huic ꝯtria. j. e. l. neq; pignus. §. priuatorũ. Ego ſolui in l. oẽs populi. ff. de iu. ⁊ iur. in queſt. qñ ſtatutum poſſet fieri, ⁊c. eſt iſta ſolutio, ꝙ nõ põt fieri ꝑ pactum rõne turpitudinis, nec per legẽ põt fieri. Hoc modo põt intelligi d. gloſ. C. de decre. dec. in rub. li. x. ⁊ eſt etiã vnũ decretũ. viij. di. Can. que ꝯ mores. Si vero nõ põt ꝑ pactũ fieri, q2 cõtra publicã vtilitatẽ, tunc per legẽ poteſt fieri, q2 reſpublica põteſt derogare ſue publice vtilitati, non autem poteſt facere contra bonos mores.

LEX XXX.

QUod initio. Hanc regulam examina ꝓut no. per Dy. extra eo. c. nõ firmatur. lib. vj.

LEX XXXI.

1 ☞ Verborum ſolennitas nõ requiritur in cõtrahẽdis nuptijs.
a 1 **NUptias.** ᵃ Quero, † an l iunptijs contrahendis requirantur verba? Quedam gl. eſt in prin. l. cum notiſſimi. C. de pſc. xxx. an. ⁊ vr. ꝙ nõ ſolum ſufficiat cõſenſus, ſz etiã requirãtur verba. Sed intellige, ꝙ non requiruntur verba, ideſt, verborũ ſolẽnitas: q2 ſi aliter diceres, non poſſet fieri per alium. qd eſt cõtra caſũ, extra de procu. c. procurator. lib. vj. ⁊ de rit. nu. l. mulierẽ. ⁊ l. in concubinatu. ff. de cõcubi. Querit gl. an poſſit cõtrahi ſub conditione: Habetis extra de condi. appoſit.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Nuptias. Vide Inn. in c. j. de preſump. in c. j. de deſpõ imp. i nouel. ⁊ Ca. i c. tue. de ſpõ. ⁊ Bal. i l. ad recognoſcẽdos. C. de ige. manu. ⁊ Imo. i l. ex facto. i pri. ff. de vul. ⁊ pup. Et an requiratur traductio ad domũ, ꝑ gl. hic, ⁊ Bart. in l. ſi cui fuerit. ff. de cõdi. ⁊ de. ⁊ ibi vide omnino Imo. ⁊ Ang. in l. j. ff. de queſtioni.

LEX XXXII.

1 ☞ Fictio non fingit, niſi ſuper facto.
VErum eſt. Ego allegaui iſtã legẽ i l. ſi is, q ꝑ emptore. ff. de vſu. ꝯ illos,
1 q dicũt, ꝙ † fictio nõ eſt ſup facto. imo dic, ꝙ nõ fingit, niſi ſuper facto. Et vide hic gl. que incipit, vẽdebas, ⁊c. ibi, licet quandoque reputet lex, ⁊c. dic plene vt ibi.

LEX XXXIIII.

IN eo quod. Vide per Dy. extra eo. c. cuz ſunt partium iura. lib. vj.

LEX XXXV.

1 ☞ Actum tacite, vel expreſſe, ſemper inſpicitur.
Domus ſi venditur, vſq; ad talem domum, an illa includatur, inſpicitur quantitas pretij.
2 Mos regionis inſpicitur, quando non apparet quid ſit actum.
Venditio facta Mediolani de re exiſtente Florentie, intelligitur de moneta Mediolanenſi, ⁊ de eius menſura.
3 Conſuetudo loci inſpicitur in contractibus.
SEmper in ſtipulationib.
1 Iſta eſt notab. lex. † Prio inſpicimus id, qd eſt actũ, tacite, vel expreſſe. Pone, vẽdidi tibi vnũ librũ ꝓ. x. florenib, nõ dixi de quib. certe inſpicit qd eſt actũ, ex qualitate libri, ⁊ ex qualitate rei vẽdite preſumitur qd eſt actũ, Et vide hic gl. tene mẽti iſtũ caſuz, qui facit ad multa, ⁊ dic gratia exẽpli, vẽ
a doᵃ tibi iſtã domum vſq; ad talẽ domum pro centum, an icludat illa dom9, q2 dixi vſq; ad talẽ domũ? Dic, ꝙ ex qualitate pretij
2 preſumit. ¶ Secũdo no. † ꝙ ſi nõ apparet, qd actũ eſt, iſpicitur mos regionis. Pone, Florentie eſt talis conſuetudo, ꝙ qñ dico, volo tres libras in mercantia, intelligit tres florenos, qui valẽt xxviij. ſolidos. Item in ciuitate iſta ſi vẽdo tria brachia panni li
b ni, tunc inteligit de maiori brachio, ſm morẽ regionis ᵇ in qua actum eſt. Et habes exemplum hic. Ego exiſtẽs Peruſij vẽdo tibi vnũ fundũ poſitũ Eugubij pro centũ in tali loco, de qua moneta intelligit? Et certe de iſta. Itẽ vẽdo tibi xxx. modulos terre poſitos Eugubij in tali loco, ⁊ certe nunc intelligit de modulis, ſm qd hic intelligit, ſcz ſm regionẽ, in qua eſt actũ: vt hic intelligit ſm reigonẽ in qua ꝯbitur, l. ſi fundus. ff. de eui. ꝙ tũ ad fo
c rũ intelligitᶜ de loco in quẽ, l. cõtraxiſſe. ff. de actio. ⁊ obligationi
3 bus. ¶ † Quero an i cõtractibus inſpiciat cõſuetudo? Et certe caſus eſt hic, ꝙ ſic, licet ſentẽtia non fuerit lata ſuper illa conſue
d tudineᵈ. hoc dixi in l. de quib9. ff. de legi. Et certe ꝙ ꝯſuetudo inſpiciatur, caſus eſt hic, ⁊ l. ſi prius. §. j. ff. de aqua plu. areen. ⁊ l. ꝙ ſi nollit. §. q2 aſſidua. ff. de edi. edi. Itẽ inducebam ad queſtionẽ, in multis partibus eſt cõſuetudo, ꝙ ſtipulat quis dotẽ ſibi reddi ſi deceſſerit ſine liberis, vel cum liberis intra pupillarẽ etatẽ: vnus nolebat hoc modo promitter, dixi ꝙ in hoc debet inſpici cõſuetudo regionis: ſed cõſului illi, qui habebat ꝓmittre, ꝙ ſi ille qui petebat ſtipulotionẽ ſic concipi induceret inſtrumenta in quibus eſſet ſtipulatio illo modo, quo ſibi volebat ſtipulari, ꝙ tũc ipſe qui nõ vult taliter ꝓmittere, inducat inſtrumentũ a quibus nõ ſic ſit promiſſum, ⁊ tunc optinebit, per iſtam legem i fin.

ADDITIONES.

a Al. ¶ Vendo. Vide qd no. Ang. in l. quicquid adſtrigẽde. i pri. de ver. oblig.
b Al. Morẽ regionis. Inſpicitur mos regionis, vbi id eſt in qua actus fit, adde qd no. Inn. in c. Raynutius. ſuper gl. i ver. cõſuetudinem, ibi, forte erat coſuetudo, ⁊ c. extrra de teſta.
c Poma. ¶ Intelligitur. Vide Alex. cõſi. xxj. vol. ij. ⁊ xxxvij. vol. v. declarantem, ⁊c.
d Poma. ¶ Super illa cõſuetudine. Vide Alex. cõſi. vij. co. fi. verſi. nec requiritur. vol. ij, vbi dicit, ꝙ ad probãdum talẽ obſeruationem ⁊ conſetudinem ſuper contractu, etiam non requiritur ꝙ probetur eſſe lapſum tãtum tempus quod requiritur ad inducendum conſuetudinem preſcriptinnis.

LEX XXXVII.

Culpa eſt. Uide circa iſtam regulā per Dy. extra de reg. iu. lib. vi. c. non eſt ſine culpa. ⁊ Gul. de cu. ſ. de iuſti. ⁊ iur. l. vt vim.

LEX XXXVIII.

Nemo qui. Uide gl. que facit ad illud qđ dixi tibi i l. ij. de ſpe. ꝙ ille q eſt laic⁹, ⁊ delinquit, ſi efficit clericus, debet degradari ⁊ puniri.

LEX XLI.

Furioſi. Quero, prodigus nō habet cōſenſū ad alienadum, ſed ad acquirendū, l. is cui. ſ. de verb. obli. Sed an ad delinquēduʒ habeat conſenſuʒ, dixi tibi ꝙ eſt gl. in l. ſi quis in tm̄. C. vñ vi.

LEX XLII.

Non debet. Dic vt no. p Dy. extra, in c. nō licet. de regulis iuris lib. vj.

§. In re obſcura. Pone caſuʒ p ea que no. i l. cū quid. ſ. ſi cer. peta.

LEX XIII.

1 Creditor q vult proteſtari debitori debitoris cuius nomē eſt ſibi hypothecatum, quod debitori non ſoluat, debet ſibi oſtēdere inſtrumentum, ⁊ illud legere.

2 Reus condemnatur i expenſis a tempore, quo cōſtat eum nō habere iuſtam cauſam ignorantie: ſecus eſt in actore.

Quin alterius. Iſta eſt nota. lex. Recorderis de eo, qđ dixi in l. j. ſ. de ope. no nuncia. ꝙ qñ qs nūciat alteri, debet
1 ſic nūciare vt ſibi credat: vt puta, † ſi volo[a] proteſtari
a debitori debitoris mei, ꝙ ſim creditor eius, et qđ eius nomē eſt mihi pignori obligatū, habeo oſtēdere ſibi inſtrūm mei debiti, ⁊ legere, ⁊ dare ſibi copiā, ⁊ poſtea proteſtari, ꝙ hoc mō debat fieri: caſus eſt hic, cū gl. in l. nomē. C. q res pig. obl. poſ. facit l. ſi qs inficiat⁹. ſ. de poſi. ⁊ c. cā. extra de elect. i cle. circa fi. ſm qđ ibi di
2 cit gl. † Ego docui te vnā practicā Inno. victus victori[b] cōdē
b natur i expēſis, niſi habeat iuſtā cām litigādi, recepi libellū, ⁊ litem cōteſtatus ſum, ⁊ ſumus i concluſione cauſe, ⁊ tūc producis inſtrm per qđ declaras, ꝙ nō habeo iuſtā cāʒ ignorātie, ⁊ tūc certe ab illo tēpore, poſtea debeo in expēſis cōdēnari. Itē poſt publicationē teſtiū, ſi añ habebā iuſtā cāʒ ignorādi, ⁊ iſtud eſt verū in pſona rei l. ſi qs inficiatus. ſ. depoſi. Sed ſec⁹ in actore. q debet eſſe certus anteꝙ agat, vt hac l. i fi. Poteſt etiā ex parte actoris eſſe iuſta cauſe qꝛ ſtatiʒ eo cognito debebat deſiſtere, ⁊ releuabit ab expēſis, l. deſtitiſſe. ſ. de iudi. ⁊ l. eū, quē temere. eo. tit. De iſta materia dixi in l. cuʒ ſil uſimil. §. in hac. ſ. de verbo. ob. vide per Dy. extra eod. c. cū quis ſuccedit in ius. de reg. iur. lib. vj.

ADDITIONES.

a Al. Si volo. Adde Bar. i l. nō ſolū. §. morte. ⁊ qđ ibi dixi, de oper. no. nun.

b Al. Uict⁹ victori. Et vid Bar. i l. q ſolidū, §. etiā. de le. ij. ⁊ qđ not. Dyn. in l. j. ſ. de alie. iu. mu. tan. cau. facta ⁊ Bar. omnino i l. properādum. §. ſiue aūt. C. de iud. ⁊ ibi vide Bal. in fi. in quadā addi. que incipit, vide quedā. vbi ponit, quid ſi aliquis habēs iuſtā cauſam litigādi ſuper tota cauſa, tamē ſuper vna exceptiōe nō allegat. Ioā. And in c. vt preterite. de elec. in §. nūc vero. habetur etiā per Bar. i l. nō ignorat. C. de fru. ⁊ lit. expē. per Bal. i aut. generaliter, de e, iſ. ⁊ cleri. ⁊ in l. terminato de fru. ⁊ lit. expē.

LEX XLIIII.

Nemo ex his. Tene menti glo. que eſt hic. ⁊ dixi vobis i l. nemo prohibetur. ſ. de excep. Et per Dyn. i c. nullus pluribus. extra eo. lib. vj.

a **§. Quoties**[a] Hic eſſent multa dicēda, adeo ꝙ eſſent due lectiones, nam hic venit examinā la tota materia cumulationis, que tractatur per Dy. in c. nullus pluribus. dixi vobis in l. edita actio. ſ. de edendo.

ADDITIO.

a Al. Quoties. De gloſſ. que eſt hic i matera cumulatonis, vid Bal. in l. edicta. in reſponſione, verſ. quīto queritur agēti, C. de eden. vtrum poſſit cumulari perſonalis ⁊ hypothecaria, ſi obijciatur preſcriptio

LEX XLVI.

a **Neque pignus.**[a] Iſtā legē examinaui in l. ſi aliq̄ rē. ſ. de ac. poſ.

ADDITIO.

a Alex. Neque pignus. Sed in materia pignorum, vide l. ex ſextante. §. Latinus. ſ. de exce. rei iudi.

§. Priuatorum. Tene menti gl. que eſt hic, que ꝯcordat cum gl. que eſt in l. nec ex pretorio. ſ. eo. ⁊ ibi examinaui.

LEX LXVIII.

Conſilij. Dy. tractat in c. nullus ex conſilio. extra eodem lib. vj. ⁊ dixi in l. nō ſolum. §. ſi mandato. ſ. de iniurijs.

LEX XLIX.

1 Uenditio facta ab irato contra conſanguineos, alicui illo calore, non valet niſi probetur perſeuerantia.

a
1 **Quicquid.**[a] Aliqu s† iratus contra cōſanguineos ſuos, vēdidit alicui illo calore bona ſua, ⁊ videtur quod non valeat, niſi pbaretur poſtea perſeuerantia. Ad hoc allegatur, ſecunda. q. iij. c. ſi quis iratus.

ADDITIO.

a Alex. Quicquid. An, que fiunt calore iracūdie habeant pro nō factis, vide plene i l. ſi nō cōuitij. ⁊ ibi doc. C. de iniu. hic all. i gl. Et d delicto cōmiſſo calore iracūdie, vide q̄ habes poſt bar. in l. lex Iulia. §. hodie. ſ. ad l. Iul. l. repetun. Et de cōtractu ad pias cauſas vide xvij. q. iiij. can. ſunt qui opes. De voto, eſt glo. in c. dudū. de cōuer. cōiu. facit, qꝛ Deus ſolū cor reſpicit. xviij. q. iiij. c. ſi qđ īueniſti. facit doctrina Io. and. allegātis ſanctū Tho. de voto. c. literarum. facit, qꝛ Deus non vult militē coactum, c. nō eſt. xv. q. j. De iurō pſtito ab irato, eſt tex. in l. ij. C. ad le. Iul. maie. De cōfeſſiōe, vide gl. in c. ex literis. de diuor. ⁊ l. ſi nō cōuitij. C. de iniur. ⁊ l. vnicā. C. ſi quis Impera. ma. ⁊ l. famoſi. ad leg. Iul. maie. Cōmotio ire vitiuʒ excludit calumnie, i. doli. ij. q. iij. can. notandū. ij. ⁊ xv. q. i. c. inebriauerūt. vltimo adde text. ⁊ ij. q. iij. can. ſi quis iratus. Ro. no. cccxcj.

Poma. Uide aliqđ p do. Prepo. i c. j. di. iiij. ⁊ Fel. i c. dilecti filij. i ver. ⁊ p intellectu. ⁊ ſeq. de exce. Et an ira ſit peccatū, vide Nic. de lira, Matthe. vj. in gl. in verbo, reus erit gehenne ignis.

LEX LI.

1 Prohibere, ſi aliquis vadit ad aliū occidēdū, eū teneor verbis non facto ⁊ etiam facto, accipiendo ſalarium ab occidendo.

2 Offendo ſi te cauſā iuuandi extraneum, non teneor.

1 **Culpa caret.** Gl. format hic vnā q. † Aliqs vadit ad occidēdū alium, poſſum phibere, ⁊ nō facio an tenear? Et dicit hic gl. i. qđ verbis debeo prohibere, ⁊ non facto. vide cā, que incipit, caſus ponit, ⁊c. que allega. can. negligere. ij. q. vij. de hoc extra eo. c. nō eſt ſine culpa. ⁊ p gl. ⁊ p Gul. i l. vt vim. ſ. de iu. ⁊ iu. Sed qđ dicemus nos. De iure noſtro habemus, ꝙ nō debeo me interponere regulariter. ⁊ probat p l. j. §. ſi tibi manus. ſ. ad Sil. Et hoc pbat p rationē, ſi teneor te iuuare: ergo ſi recipere ſalariū turpiter facerē, l. pe. ⁊ vlt. ſ. de cōdict. ob. tupr. ſʒ habeo de iure ꝙ poſſū accipere ſalariū, vt te iuuem. l. metū. §. ſed licet. ſ. quod me. cau. Fallit in caſibus, quādo quis, tenet denūciare arg. l. ij. ſ. d parrici. ⁊ illud verū ratione cōſanguinitatis: alias ſecus, vt habuiſtis no. in l. vtrū. eo. tit. ſ. de parrici. cum ſimil. ⁊
2 l. q ſqs. C. ad l. iul. mai. † Quero, qđ ſi cauſa iuuādi extraneuʒ offendo te, an poſſum? Gloſ. que eſt in d. l. vt vim. dicit, quod poteſt fieri, quia conſiderat affectio: intelligo nō ſolū affectionē cōſanguinitatis, ſed ſocietatis, l. item apud labeonē. §. tenet. ſ. de iniu. Itē quilibet extraneus. vt. ſ. de fur. l. ſi qs in ſeruitute. Si in rebus poteſt, multo magis in perſona. Et hoc fieri poteſt maxime ſi facit mandato alterius, quia iuſte ſeruit illi. Uidiſtis i l. iij. §. eum igitur. ſ. de vi, ⁊ vi ar. Pro hoc allego. ſ. vi bo. ra l. ꝓtor ait. §. ſi quis aduentu. ibi, dum miſericordiam puocat. ⁊ ſic quādo aliquis clamauit, ſuccurrite, aliquis poteſt eum iuuare.

LEX LIII.

Non videtur defendere Nō iſtā l. ad q̄ſtio. Aliquis eſt preſens, ⁊ nō vult litē conteſtari, an poſſit procedi cōtra eū tanquā abſentem: Certe ſic, vt dic. ⁊ gl. in aut. qui ſemel. C. quomodo ⁊ qñ iud. ⁊ l. quoties. §. ꝓtor. ſupra de noxa. dixi in l. ſi finita, §. Iulianus. d dāno infecto.

LEX LIIII.

a **Cuius per errorem.**[a] Iſtam legeʒ examinaui i l. cum quis. C. de iu. ⁊ fac. ign. ⁊ ſupra, de condict. ide. l. j. Item, an iſta talis donatio indigeat inſinuatione? Glo. eſt in l. j. ſ. de dona. ⁊ ibi dixi.

ADDITIO.

a Al. Cuius per errorē. Hāc legem limita nō procedere i eo, q ſcienter ſoluit indebitum pro alio, quo caſu non repetit. vt nnt. Bal. in l. ſi per ignorantiam. C. de condict. indeb. vide tamē ibi per eum, ⁊ in l. falſus. C. de fur. ⁊ ibi omnino Bar. Itē limta vt no. per gl. ⁊ ibi Bal. in l. ſi militem. C. de cōd. ob cau. ⁊ vide omnino Bar. in conſtituente ſcienter plus debito, in l. hactenus. §. fi. de cōſti. pecun. Et regula procedit vbi interuenit vera traditio, ſecus ſi ficta, vt no. Bar. i l. ſi rem aliquam. ſ. de acqui. poſ.

Lex

LEX LV.

NEmo plus. Dic vt not. per Dy. in c. nemo poteſt, plus. extra eo. ti. lib. vj.

LEX LVI.

1 Uendens rem duobus ſucceſſiue, an puniatur.

NUllus videtur. Hoc i dubio: ſecus ſi de mēte cōſtaret,
1 l. j. §. deniq̄. cū ſimilib. ff. de aqua plu. arc. † Querit hic glo. ibi, Item oppon. ſi primo Uendo rem vni, deinu vendo alteri. puniorne cū iure meo hoc faciam. ſ. dicam, ⁊ dixi ſuper tex. quod eſt verum, ſi ex alio nō apparet dolus, ſed ꝑ vēditionē talis dolus comprehenditur. Uide etiā d. gl. que incipit cōſangu neus, ibi, vel dic. ꝙ eo ipſo, ⁊c. Et de hoc dixi in l. pretor edixit. §. primo. ſupra, de ope. no. nunc.

LEX LVIII.

BOna fides. Uide Dyn. extra eodē. c. bona fides. lib. vj.

LEX LX.

HEredem eiuſdem. Dic vt no. pꝰ Dy. in cap. is qui ī ius. extra eodem. lib. vj.

LEX LXI.

1 Ratihabitio parit actionē negotiorū geſtorū, ⁊ nō mādati.

SEmper qui non prohibet
1 Uidetur, † quod ratihabitio pariat actionem mādati. quod non eſt verum, ſed parit actionē negotiorum geſtorum. Uide glo. que incipit, ſi pro te. dic, vt not. ꝑ Dyn. in c. ratihabitio. li. vj.

LEX XIIII.

QUi ſine dolo malo. Id eſt, ſine dolo malo, ⁊ culpa, vt no. ff. ſi cer. petatur. l. qd te. in fin.

LEX LXVIII.

1 Uerbum fuerit, potius eſt trahēdum ad futurum, quā ad preteritum.

QUoties idem. In l. omnes populi. ff. de iuſti. ⁊ iu. allego iſtā legē. ⁊ dic, quandoq̄ idē ſermo habet duas ſignificationes vnā ppriā. ⁊ aliam impropriā, tunc ſtamus proprie non improprie, ⁊ non eſt caſus hic, ſed quādo habet duas ſignificationes pprias, tūc eſt caſus hic ⁊ ſtamus ei que aptior eſt. vt hic. ⁊ dico in d. l. omnes populi. Quero, dico ſi qs fuerit
1 exbannitus, ⁊c. qualiter accipiemus hic, † verbū fuerit, cū verbum fuerit, poſſit trahi ad futurū. ⁊ ad preteritum: quia reperitur in futuro ⁊ in preterito. Certe in futuro accipitur, qd aptius eſt: quia lex ad futura nogotia, non ad preterita trahitur.

LEX LXIX.

IN omnibus. Uide Dy. in c. priuilegium perſonale. extra eo. tit. li. vj.

LEX LXXIIII.

1 Tutor an ſucedat nullis extantibus agnatis, excluſo fiſco.

QUo tutela. [a]Quero, d qua tutela dicit hic ⁊ dic vt in glo. ⁊ no. eā in fi. quā
a Dyn. dicit alibi nō reperiri. Sed cōtra iſtā gl. tenet Ia. de are. ⁊ Old. ſequēdo eū, ꝑ l. j. C. vnde vir, ⁊ vxor. Quid dicemus: Quidā dicūt, ꝙ hic querit, an regula facit ius, vel nō. ⁊ dixi. ff. eod. l. j. ⁊ ibi dicit, ꝙ nō facit. Sed arguamus. Tutor habet ius in pſona pupilli, vt Inſti. de tutel. in prin. ⁊ l. j. ff. de tute. Si habet ius in pſonā, debet ſuccedere vt patronus liberto, qui habet ius in pſonā. Itē ſocius ſuccedit alÿ in ſocietate. l. iiÿ. ⁊ l. fi. C. de here. decu. ⁊ ſocietas habet ius in ſuū colle-
1 giatum, l. vlt. C. d iuriſ. om. iud. † In cōtrariū credo gl. nō bene dicere. ꝑ l. nutritoribꝰ. C. cōmunia d ſucceſſ. ⁊ C. de inſan. expo. l. fi. Nō ob. qd dicitur, habet ius in pſonā pupillli: q̄ illud nō ſequit, cū ciuitas habet ius in ciue ſuo, l. j. §. p hanc. ff. de reivēd. ⁊ tamē nō ſuccedit, l. j. C. de bo. vacan. Nō ob. qd dicit de ſocietate: q̄ illud eſt ibi cōceſſū, vt legibus illius tituli. Nō ob. qd dicit de patrono: q̄ facit libertum de nihilo aliquid: ſed ī tutore nō ſic. igit iſta gl. nō bene dicit, niſi intelligēdo de legitima tutela.

ADDITIO.

a Alex. Quo tutela. Utrū nullis extātibꝰ ppinqs pupillo ſuccedat tutor ⁊ excludat fiſcū: Gl. ſing. hic, tenet ꝙ ſic, quā ſequit Bal. in l. ſi qs filio. §. eius q. de iniuſto de teſt. ſed Bart. hic tenet cōtrariū, ꝑ d. l. nutritoribus. C. cōia de ſucceſſ. ſed Bald. in d. §. eius. dicit, ꝙ iſta lex pōt ītelligi in ſimplici nutritore: ſecus vero in nutritore, q fuit tutor, vt hic dicit. ⁊ ꝑ Bal. in l. cū in eo. in fi. ff. d pac. ⁊ vide Bald. ī l. fi. vnde legi. ⁊ ī l. ſi qua illuſtris. C. ad orficia. ⁊ ī d. l. nutritoribꝰ. ⁊ ibi Bar. Adde an ſtatutū d ſucceſſiōe diſponēs, videat ēt diſpōere d tutela, Bal. cōſ. xj. li. iiÿ.

LEX LXXV.

NOn debet. Dic vt not. per Dy. in c. nō debet aliquis. extra eo. lib. vj.

LEX LXXVIII.

ACtus legitimi. Iſta eſt no. lex ⁊ gl. addit aliquos actus Dy. examinat iſtā legē, extra eo. c. actus legitimi. li. vj. ſ; meliꝰ dclarat Roſ. ī libellis. ſuis, ī ti. d ac. cōfeſ.

ADDITIO.

a Alex. Actꝰ legitimi, vide Bal. ī l. potuit ī viÿ. q. d iure dlib. ⁊ Imo. in l. gerit. ad fi. ff. de acq. here.

LEX LXXXVI.

a IN ambiguis.

§. Non eſt nouū. Dy. extra e. c. actꝰ legitimi. li. vj.

ADDITIO.

a Ale. In ābiguis. vid no. Bal. in l. ad exactionē. C. d do. pmi.

LEX LXXXIX.

NUlla. Uide Dy. extra eo. c. nō eſt in mora. lib. vj. ⁊ ego examinaui tibi in l. ſi pupillꝰ. ff. de verb. obligationibus.

LEX XC.

QUandiu. Oppo. d l. ſi quis ita heres inſtituat, ff. d here. inſti. Sol. aliud ꝓpter voluntatem teſtantis.

LEX XCIII.

1 Notarius, quando poſſit corrigere errorem ſuum.
2 Latinitas mala non vitiat inſtrumentum.
3 Errorem circa indictionem notarius corrigit.
Defectus indictionis vitiat inſtrumentum.
4 Error i omiſſione diei, ſi notarius dicit ſe recordari, ab eo corrigi, ⁊ addi poteſt.
5 Notarius, qui errauit in appoſitione diei, q̄ vnam pro alia appoſuit talem errorem non corrigit, niſi de errore conſtet.
6 Inſtrumentum non vitiatur, ſi erratur in indictione, q̄ appoſita non concordat cum annis Domini.
7 Erratum ſi nō apparet, an ſit in annis Domini, vel in indictione preſumitur erratum in indictione.
8 Notarius, quando eſt erratum in eo quod pertinet ad partem, poteſt illud in continēti corrigere: alias nō, niſi docto d errore.
9 Error notarÿ in ſcriptura aliena, probatur originali producto in propria, per oſtenſionem protocoli.
10 Protocolum quare magis dicatur principale, quam publicū inſtrumentum.
11 Notarius qñ eſt perſona ſuſpecta, nō retinet penes ſe originale. Argumentum a ſolitis, eſt validum.
12 Error notarÿ poteſt etiam probari per teſtes.
13 Teſtes deponētes de errore notarÿ, ſi dicunt aliter fuiſſe, quam inſtrumentum dicat, tunc notarius in pertinētibus ad eum, poteſt corrigere: ſed in his que pertinent ad partes, non.
14 Error notarÿ poteſt probari ꝑ preſentes, ⁊ alios mediatores inter partes.
Error notarÿ pōt probari per vnum teſtē, vltra ipſum notariū.
15 Error probatur per ipſos facientes.

a SI librarius. [a]Uides, ꝙ error notarÿ nō nocet, vt hic, ⁊ l. errore.
1 C. de teſta. ⁊ l. Imperator. ff. de ſtat. ho. † Sed de vno dubitat, an poſſit corrigere errorem notarius: Dic ꝑ Gul. de Cug. in l. Imperator. ff. de ſtatu ho. ⁊ in Spe. in ti. de inſtru. edi. §. poſtremo. ver. ſed nūqd cōfecto. Iac. d Bel.
b in aut. de equali. do. §. illud. Sed vos debetis ſcire[b], ꝙ in inſtrumēto publico cōtinēt duo, vnū, qd ſpectat ad notariū, ſ. anni Domini, indicio, ⁊ dies, ⁊ alie ſolennitates. Secūdū, ſcz, † cōtinetur
2 ſubſtantia cōtractus. Aut ergo eſt erratū in eo qd nō reddit in
c ſtrumētū nullum, vt mala Latinitas[c], tunc non vitiat inſtrumētum. l. Imperator. ff. de ſta. ho. ⁊ pōt ꝑ notariū corrigi. l. actorū
3 verba. ff. de ind. Quādoq̄ eſt † erratū in eo, ex quo inſtrumentū vitiat, ⁊ tūc qñq̄ cōſtat ꝙ eſt erratū, ⁊ in quo erratū eſt Exēplū, in
d inſtrumēto dficit indictio, ⁊ defectus indictiōis vitiat inſtrumētum, vt in aut. vt prepo. nom. Impera. in prin. ⁊ aut. quib. mo. na. effi. legi. §. quātū vero. ⁊ extra de fid. inſtr. c. inter dilectos. ⁊ ibi no. Iſto caſu, ſi apparet de errore, ⁊ in quo eſt erratū, poterit corrigi iſte error ne ſcribētis error noceat partibꝰ, l. ſi in nomi
4 ne. ⁊ l. errore. C. d teſta. Qñq̄ cōſtat ꝙ eſt erratum, ſed nō cōſtat in quo, vt q̄ fuiſſet omiſſa dies, ⁊ ſic eſt erratū, ſed nō conſtat de quo die eſt erratum, ⁊ iſto caſu, dico, quod notario dicenti ſe re-
e cordari debet credi,[e] Probo ſic. officiali creditur in officio ſibi
f commiſſo. vt C. de exac. trib. l. apparitores. ⁊ l. ſi quis decurio[f] C. de fal. ⁊ l. magis puto. §. ne tamē, ff. de reb. e. ⁊ de of. prefe. vr.

l.j.§.cura carnis.⁊ §.ſeq.maxime cum hoc ꝺ die ſit mininimū,qꝺ
apparet,quia ſi teſtis de die nō recordatur,nihilominus ꝓbat.
l.teſtiū.cū gl.C.de teſtib.Et hoc,quando eſt erratū in omittē-
5 do,ſed quādo † eſſet erratum in ponendo.puta poſuit vnū diez.
vel menſem,cū deberet ponere aliū,iſto caſu non poterit ſe cor
rigere,niſi de errore conſtet ꝑ teſtes,vel alijs modis,vt j.dicet
⁊ l.quicquid adſtringende.ij.reſponſo,ſecūdum vnam lec.ſ.de
verb.ob.⁊ qꝺ ibi dixi.Itez funct⁹ eſt officio ſuo,ſicut iudex,l.iu
dex.de re iu.⁊ ſicut teſtis,vt j.dicam:ſed hoc nō poteſt dici,quā
do omiſit diem:q₂ inſtrumentum non valet,⁊ ſic nō poteſt dici
functus officio ſuo,l.qualē.ſ.de arbit.⁊ quod not.in d.l.iudex.
6 †Quandoq; eſt erratū ⁊ alio modo,ratione cuiuſdā alteratio-
g nis,vt dico.anno Domini,indictione tali.⁊ non concordat cū
annis Domini.hoc cōſuluit Dyn.⁊ dixi,ꝙ licet indictio vitiet
contractū,vt dixi.tamen ſi eſt poſita,⁊ erratum,non vitiatur in
7 ſtrumentū,l.quoties.ſ.de here inſti.†.Sed dubitaꝛ in quo vi-
deꝛ erratū,vel in annis Domini,vel in indictione.Et dicit ꝙ
in indictione,q₂ dolus nō preſumitur,niſi probeꝛ,l.quoties.§.
qui dolo.ſ.de proba.Modo ſi preſupponeres eſſe erratuz an-
nis Domini,dicerē eſſe erratum dolo,vel lata culpa,quia cōmu
niter omnes ſciūt annos Domini,l.late.⁊ l.cedere diē.§.lata.ſ.
ꝺ verborū ſignificat.Sed indictio neſcitur ab omnib⁹,ideo ita
i probabilius preſumiꝛ error.Ego credo Dy.verū dicere,⁊ idu
co pro eo gl.que eſt in l.ſi quis fundi vocabulo.ſ.ꝺ leg.j.⁊ l.pe.
ſ.ꝺ re.du.⁊ hoc puto verū,qcqd dicat gl.in d.c.§.iter dilectos.
extra,de fi.inſtr.Sed cōtra hoc facit.qa notarius,qui faciꝛ iſtru
menta cōtra formā iuris,puniꝛ vt falſarius,l.iubemus.in fi.C.
de teſta.⁊ quēadmo.teſta.ord.⁊ ſic nō poteſt amplius corrigere.
Sed dic,qꝺ hoc eſt ſepeciale in teſtamentis.Uel melius,ibi lo
quiꝛ,qñ ſolēnitas nec fuit ſeruata,nec ſcripta in teſtamēto: hic
8 qñ fuit ſeruata ſed non ſcripta.† Quandoq; eſt erratū in eo ꝙ
per tinet ad partē.Et hoc dixi.Gul.in Spec.Aut notari⁹ vult
corrigere incontinenti,⁊ admittitur.Aut ex interuallo ⁊ nō po-
teſt,niſi probato errore,ꝑ §.illud.in auꝛ.de equali.do.Hoc etiā
probaꝛ,teſtis ⁊ notarius equiparantur,l.Domitius.ſ.de teſta.
Sed teſtis poteſt incontinenti,non interuallo corrigere dictū
h ſuū,vt in c.pretcrea.extra de teſti.[h] cog.⁊ in §.q₂ vero.in auth.
9 de teſti.in glo.magna,ſic in notario.¶ † Sed qualiter cōſtare [i]
i poterit de errore,ſi notarius tranſcripſit ſcripturam alterius:
k Reſpondeo,tunc ꝓducto originali,error faciliter probaꝛ [k],vt
hic,⁊ l.ij.C.de erro.aduoca.Si vero ſcripſit ſcripturā propriā,
tunc ſi habet protocollum,probatur per oſtenſionez protocolli,
l vt in auth.de tabel.§.penul.[l] Nam ex illo verificatur inſtrumē
tum extenſum,⁊ ſic videtur erratum in tranſcribendo,vt hie.
10 ¶ Sed poſſes dicere,† quare dicitur magis pꝛīcipale proto-
collum,quam publicum inſtrumentum:nonne poluit eſſe,quod
notarius ab ipſo initio confecit publicum inſtrumētum:Reſpo
deo,nō preſumiꝛ,vt ꝺ.§.penulti.Nā originale retinet notarius
apud ſe,vt alijs edat cū opus fuerit,vt ſ.de edend.l.ex argenta
rijs.§.j.ideo ipſi notario nō deberet dari copia inſtrementi,l.ſi
quis ex argētarijs.C.probibet.ſ.de edē.⁊ ideo dicit lex,ꝙ dare
poſſit petere,qꝺ exhibeaꝛ a notario originale,qñ inſtrumentū ꝙ
eſt reſtitutum,plene nō contineat omnia,l.veluti.circa prin.ſ.
11 de eden.Predicta vera,† niſi perſona notarij eſſet pſona ſuſpe
cta,d.l.ſi quis ex argētarijs.§.j.⁊ quod illud qꝺ remanet apud
notariū preſumaꝛ originale,probatur,q₂ ſic ſolitum eſt fieri,⁊
ſic probatur per argumētū a ſolitis,quod eſt validū in iure,l.ij.
§.merito.ſ.ne quid i lo.pub.⁊ l.certi cōdictio.§.ſi nummos.ſ.
12 ſi cer.pet.† Item poteſt probari per teſtes adſcriptos in iſtru
mento:quia ad hoc apponūtur,vt in authen.de inſtrum.cau.⁊
fide.§.ſed ⁊ ſi inſtrumēta.⁊ ſupra quemad.teſtat.a p.l.j.in fine.
13 Sed quid ſi teſtes dicunt aliter fuiſſe,quam inſtrumentū di-
m cat [m]:ſed non recordantur qualiter fuerit:Reſpond.ſi hoc cō-
n tingit.circa ea que pertinent ad notarium [n],vt circa diē,mēſez,
⁊ ſimilia,tunc q₂ conſtat quod eſt.erratum,reſtat quod credaꝛ
notario,vt dictū eſt.Si vero hoc cōtingit circa ea que pertinēt
ad partes,tunc notarius non poſſet corrigere:q₂ licet cōſtet,ꝙ
14 † ſit erratū.nō tamē ſcit notarius,quid habeat ponere,vt dictū
o eſt.Item poteſt ꝓbari [o] error [p] per preſentes,⁊ alios q fuerūt
p mediatores inter preſentes partes ſic cōtrahētes,vt in authē.
de inſtru.cau.⁊ fid.§.ſi vero moriantur.verſi.in his.i gl.que in
cipit,ad numeratorē.Et puto qꝺ ſufficeret dictū vnius teſtis
15 cum notario,quia remanet duo.d.verſicul.in hic.† Itē poteſt
probari.quādoq; error,per ipſos faciētes,vt ſi quedā vniuerſi
tas fecit ſyndicū,vel alium cōtractum,homines de vniuerſita-
te poterūt probare ſic fuiſſe tūc actū,vel nō fuiſſe,vt extra de ꝓ-
ba.c.tertio loco.nō dicerē in eo quod alibi cōtra hūt vt ſinguli
niſi partes eſſent in cōcordia:vel eſſet aliquid,ꝑ quod nulli fie-
ret preiudicium,vt ſi teſtator adhuc viueret,diceret,⁊ diceret
notarium in ſuo teſtamento erraſſe.

ADDITIONES.

a Alex.¶ Si librarius.Uide qꝺ no.Iaco.But.⁊ Bald.in l.ij.
C.de erro.aduo.Et an,⁊ quomō poſſit error emēdari,⁊ corri-
gi ꝑ notariū,⁊ vtruz notarius poſſit petere,vt ꝑmittaꝛ ſibi ad-
dere,minuere,vel corrigere,vt ſi vult de inſtro certiorari,an
poſſit,vide Bar.in l.ſi.verſ.quero vtruz notarius.ſ.de tabu.
exhi.dicentē,ꝙ aut notarius allegat ſe iuſtā cauſam habere in
certitudinis.vel erroris ſui,⁊ hec pōt petere:vt puta,ſi tēpore
cōtractus circa aliqꝺ pactū fuerunt multe cōuentiones,⁊ nota
rius nihil ſcripſit ꝑpter partium feſtinantiaz.⁊ vide Bal.in l.
fina.C.de fideiuſſo.⁊ Specul.de inſtrumen.edi.§.inſtrumentū.
ver.ſed nunqd.⁊ per do.Anto.in c.ex literis.de fid.inſtrumē.⁊
Ane.in l.errore.C.de teſtamen.⁊ quē ad.teſta.ordi.Utrū autē
poſſit mādare notario.q non bene fecit inſtrumētū,vt ſuppleat,
⁊ corrigat,vide Bal.in l.ij.C.de fideicōmi.lib.Et adde,qꝺ nota
rius nihil pōt addere in cōtractib.requirētibus ſcripturā,ſecū
dū Bal.in l.cōtractus.C.ꝺ fide inſtru.⁊ in l.Gallus.§.idē credendū.ſ.ꝺ lib.⁊ poſthu.⁊ vide Cy.⁊ Bal.in l.ambiguitates.C.
ꝺ teſta.⁊ Imol.in l.j.§.ſin aūt.ſ.de her.inſt.Et qd ſi ꝓbeꝛ nota
rium aliter ſcripſiſſe,quā partes dixerunt,vtrum preſumaꝛ ex
malitia,an doloſe:⁊ an ratione falſitatis in parte,vitietur totū,
dic vt in c.ad audientiā.de reſcr.⁊ in c.fraternitatis.de teſtib.⁊
no.Bal.in d.l.Imꝑator.ſ.de ſta.ho.⁊ Bar.in l.quoties.ꝺ her
inſti.⁊ qꝺ dixi in l.ſi quis obrepſerit:ſ.ꝺ fal.Et ad ꝓbanduz er-
rorem inſtrumenti,vide gloſſ.⁊ que ibi dixi,in l.cū proponereꝛ
ꝺ lega.ij.Et ſi notarius dicit ſe nō fuiſſe rogatū.⁊ nō recordari:
ſi tamen teſtes probant rogatum fuiſſe,cogatur ſecūdū dicta te
ſtium facere inſtrumentum,ponit Bald.in l.fi.C.de edē.in vlt.
col.vbi dicit,notariū cogi edere ſua protocolla:⁊ baſtardellos:
⁊ ſi per productionē ſcripturarū poteſt liquere,bene quidē:ar-
gu.cap.j.de vſur.i clemēt.⁊ C.de reb.credit.⁊ iureiurand.l.fin.
Si aut apparet,nō preſumitur rogatus,niſi probeꝛ per teſtes:
tunc oportet ꝙ ſecūdū dicta teſtium conficiat inſtrumētum:nā
talia dicta publicata habēt in hoc caſu vim ꝓtocolli,arg.C.de
teſta.⁊ quemadmod.teſta.ordin.l.publicati.⁊ C.ꝺ re iudica.l.
geſta.⁊ per eundē in rub.C.de fide inſtrumēt.nu.viij.vbi ita ait,
Quandoque notarius negat ſe interfuiſſe confectioni inſtrumē
ti,⁊ tunc non debet compelli facere inſtrumentum:q₂ facta non
preſumūtur.Quandoq; fatetur ſe interfuiſſe,tamen dici.ꝙ nō
fuit rogatus:vel ꝙ fuit rogatus tanquam amicus,nō tanquam
tabellio:quo caſu inſtrumentum nō eſt publicum,l.ſcripturas.
C.qui potior.in pignor.habeātur.⁊ tūc ſi negat omnino ſe roga
tum,probandum eſt de rogatu.ſi autē fatetur ſe rogata,ſed di-
cit ꝙ nō fuit rogatus vt tabellio,ſed vt ſimplex ſcriba,dicit du
bio preſumi tabellionē.illa enim via preſumitur in dubio aſſū-
pta,que facit actum valere:vt ff.de teſta.milit.l.iij.⁊ hoc quādo
eſt queſtio de rogatu cū tabellione.Sed ſi eſt inter partes,glo.
dicit,quod in dubio tabellio preſumitur rogatus:quia alias nō
preſūereꝛ ſcripſiſſe.vt no.in.§.nos autē.in auꝛ.de tabellio.In-
nocen.tamen dicit,quod non preſumitur rogatus,nec etiā ſibi
iniunctum,niſi boc in ſcriptura cōtineatur.⁊ idem refert Rico.
de Matarell.dicere in d.rub.ipſe tamen,tenet gloſ.tanquā ve-
riorem:quia in tabellione propter artis peritiam preſumit ſo
lennitas,vt not.C.de vſur in l.j.Item quia non conſuetum,ꝙ
notarius ſcribat,niſi rogetur:⁊ ideo preſumitur factum,quod
fieri conſueuit:vt.C.de fide inſtrumēto⁊ū,⁊ iure haſte fiſcal.lib.
x.l.finali.vbi in text.no.Si igitur apparet ſcriptū negotiū in-
ter partes geſtum,apparent etiam alie ſolēnitates teſtiū,preſu
mitur notarium,fuiſſe rogatum:ſecus ſi alie ſolennitates deſice
rent:vt in d.l.ſcripturas.Ioan.Andr.in Specul.tit.de inſtru-
ment.edi.§.inſtrumētū.ver.⁊ primo.Sed pone,notarius omiſit
per errorem ſcribere cōfeſſionē,ſue preceptū guarētigie,modo
pars vult probare per.teſtes,qualiter notarius fuit rogatus ꝺ
guarentigia,an poſſit:Certe non,gl.ſing.in c.ſi motu proprio.
de preb.in vj.ver.expreſſe.Ex qua habes,ꝙ qñ aliquid de for-
ma in inſtrumēto defuit,nō pōt illud ꝓbari per probationē ex-
trinſecā,⁊ ita tenet Bal.in quibuſdā ſuis cōcluſionib.Et adde
ꝙ Bal.ꝺ pac.Cōſtan.querit,an anni Dñi,dies,menſis,⁊ cōſul.
ſint ponenda in fine inſtrumenta,an in principio:Et concludit,
ꝙ in principio.Ibi etiā vide,nunquid vitietur inſtrumentum ſi
nomē Imperatoris prepoſitū nō fuit,vel nō itercesſit tabellio-
nis ſubſcriptio,vel cōtrahētis,vel aliud defuit ex his q̃ debent
interuenire.Et dixit ꝙ ſic,quem vide.Sed quid ſi apponūꝛ ſo
lennitates,tamen erratur in vno,vtrum tabellio poſſit propria
authoritate emendare,ſi errauit in die,vel loci appoſitione:Re
ſpon.ſi eſt queſtio ſuper die,couſule,vel loco,non poteſt emenda
re.Nā raſura caderet in loco ſuſpecto.Sin autem alibi,vbi nō
pendet queſtio,tunc poteſt emendare,⁊ radere verbū erroneū,
⁊ ponere verbum veruz,prout legitur ⁊ non.C.de teſtamēt.l.ſi
vnus.ſi autē non errauit in ſolēnitate inſtrumēti,ſed in quali-
te fact

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

te facti, tunc poſtquã inſtrm eſt redactum in archiuo publico, nihil ſua anthoꝛitate mutare põt. ſ; dz facere, erroꝛe comperto de mãdato iudicis, ſcd̃m Cy. no. in d. l. Imꝑatoꝛ. de ſtat. hom. Vel dic, ſi eſt talis erroꝛ qui noceat, nõ poteſt emẽdari ſine iuſſu iudicis, ſecus ſi nõ obſit parti, q2 partis non intereſt, q2 etiã ſine tali emẽdatione valet inſtrm. C. de teſta. l. ambiguitates. ⁊ l. pꝛepoſteri. ⁊ l. erroꝛ. Illud cõſtat, ꝙ alie ſunt ſolennitates inſtri. ⁊ alie negotij. no. ff. de eden. l. j. §. editiones. in fi. gl. ⁊ vide oĩno Bal. in tit. de pac. Conſtan. in ver. petitio. ¶ Sed quero, vtrum quando notarius apponit diẽ, debeat dicere. xj. die intrãte, ſiue exeũte Januario: Dic, ꝙ olim apponebant, vt de pace Conſtan. in fi. Sed quid ſi non dicat. Rñdeo ſi dicat, die lune xj. Januarij, ſatis eſt, dicto titu. de pace Conſtan. in fi. Sed ſi nõ apponat pꝛopꝛium nomen dicit, pone ꝙ teſtes dicunt, ꝙ xj. die partes abfuerunt. Rñde, ꝙ iſta pꝛobatio teſtium nõ concludit de neceſſitate contra inſtrm, queritur ergo, vtruz dicti teſtes repꝛobẽt inſtrm. Et vr̃, qd̃ non, q2 ſicut debemus ſaluare teſtes, ne falſum dicãt, ita ⁊ inſtrm. Item dicta teſtium debent interpꝛetari in melioꝛẽ partem, vt no. Inn. in c. dudum. l. ij. de elect. Itẽ cum teſtes ſunt inducti ad pꝛobandum, ⁊ non pꝛobãt, de neceſſitate, debẽt interpꝛetari cõtra pꝛoducentem. c. in pꝛeſentia. de pꝛoba. ⁊ c. cũ cauſam. de reſcri. c. fi. de condi. appo. niſi in cã fauoꝛabili. ff. de manu. l. antepe. ⁊ in cap. ex literis. de pꝛoba. ⁊ de reg. iu. c. in ambiguis. in vj. In contrarium vr̃ q2 iſtud inſtrm, ſecundum cõmunem vſum, pꝛobat de. xj. die, intrante menſe. Cum ergo pꝛobatio inſtri repꝛobatur: ergo repꝛobatum eſt inſtrm. Nõ enim iſta eſt pꝛeſumptio, ſed cõis intellectus vulgi: ⁊ ideo non ob. qd̃ no. ff. de pac. l. iuriſgentium. §. qd̃ fere. ⁊ qd̃ no. Inno. in c. innotuit. de eo, qui fur. oꝛdi. ſuſce. non enim dr̃ incertum, qd̃ certam ſemper habuit interpꝛetationem. arg. ff. de fund. inſtru. l. cum de lanionis. §. aſinam. vnde vt iſta equiuocatio ceſſet, in literis apoſtolicis ponitur per Nonas, Idus, ⁊ Calendas, vbi talis dubitatio incidere non poteſt. d. §. fi. de pac. Conſtan. Et vide Bal. in d. tit. in verſi. die lune. xj. exeunte Januario. vbi dicit, notarios olim ita ſcribere ratione maioꝛis certitudinis: q2 ſi non adijciatur intrante, vel exeunte, inquit ipſa, dubium eſt: q2 qd̃ pluribus modis exponi põt, eſt equiuocum: vt no. ff. de ver. obl. l. quoties in ſtipulatione ambigua. vide eũ ibi, vbi ſupꝛa dicta cõperies. Sed an teſtes in inſtro debeant poni in fine, vide eundem Bal. ⁊ Odof. in d. tit. de pac. Conſtan. ſuper verb. continetur.

¶ Adde an notarius poſſit erroꝛẽ coꝛrigere, ⁊ que faciant ſcripturam ſuſpectã Bal. conſi. cxxxvij. lib. v. Et an notarius, q erroꝛe omiſit nomen Imperatoꝛis, vel Pape, poſſit illud apponere, vide Ange. conſi. ccxxj. Et quando poſſet erroꝛem ſuum coꝛrigere, vide Pau. de caſt. conſi. xxxvi.

b Poma. ¶ Debetis ſcire. Vide do. And. in c. ex literis. de fide inſtru. ⁊ que ibi dixi.

c Alex. ¶ Mala Latinitas. Vide Bal. ⁊ Ang. in l. Imperatoꝛ. ff. de ſta. ho. ⁊ vide Bal. in l. verbum. C. de fideic.

d Alex. ¶ Vitiat inſtrm. Vtrũ indictio, ſeu defectus indictiõis, vitiet contractum, ſeu inſtrm, de hoc aliquid ſuper data. vj. lib. in mercu. per gl. in ij. conſti. Codi. circa fi. An autẽ debeat poni nomẽ Pape, ſicut Imperatoꝛis in inſtro, de hoc per do. And. in pꝛoemio Decre. Et dic, qd̃ attendenda eſt conſuetudo, ſi illa appareret. c. cum dilectus. de cõſue. ⁊ vide Bar. in l. ſi nominatim. ff. de condi. ⁊ demon. ⁊ vide omnino ad materiam Barto. ⁊ Imo. ⁊ Bal. in l. cum pꝛoponeretur. de lega. ij. ⁊ Bal. in l. vnic. in gl. magna. C. de Juſt. cod. cõfir. ⁊ i l. fi. C. de fideiuſ. ⁊ ĩ l. erroꝛ. ⁊ l. ambiguitates. C. de teſta. ⁊ Bar. in conſi. ccviij. incip. ex facto pꝛopoſito tria dubia oꝛiuntur. per Bal. de pac. Conſtan. in ver. pacta. per d. Ant. in c. ex literis. de fid. inſtr. p Bar. in cõſi. reperitur inſtrumentum. ¶ Adde, an erroꝛ in noĩe Domini, vel indictionis vitiet inſtrumentum, Ro. conſi. ccxxv.

e Alex. ¶ Debet credi. An notario credat, no. Bal. in l. iuriſiurãdi. C. de teſtib. vbi refert gl. dicere ꝙ ſic, pp anthoꝛitatem pluriũ teſtium in inſtro conſcriptoꝛum. vt no. C. de fideiuſ. l. fi. q̃z gl. appꝛobat cum diſtinctione tamen: aut enim loquitur, vtrum credatur tabellioni de officio ſibi iniuncto, ⁊ dicit qd̃ non, verbi gratia, q2 dicit, ego talis notarius ex commiſſione mihi facta a iudice, examinaui teſtes, nam talis commiſſio dz ſcribi per aliuz notarium, non per ſeipſum. vt no. extra. de pꝛobat. ca. quoniam contra falſam. per Jo. and. Hoſti. ⁊ alios. argu. l. j. C. de manda. pꝛin. l. j. Aut vtrum credatur ſibi de dicto teſtium, vel facto partium: ⁊ tunc aut eſt aſſumptus ſolus, aut cum collega. pꝛimo caſu creditur ei, vt C. de falſ. l. ſi quis decurio. niſi aliqua rõne ſit ſuſpicio de eo. vt C. de pꝛoba. l. iubemus. Aut eſt aſſumptus cũ collega, ⁊ tunc non creditur vni ſoli, argu. ff. de off. conſul. l. j. ſed opoꝛtet qd̃ ambo ſcribant: vel vnus ſcribat, alter ſubſcribat. arg. ff. de eden. l. ſi quis ex argentarijs. §. ij. ⁊ in aut. de heredib⁹ ⁊ falc. §. ſi vero abſint. ⁊ no. in d. c. quoniam contra falſam. p Poſti. ⁊ Jo. and. facit quod notat Bald. in l. generaliter. in vlti. no. C. de non nume. pe. ⁊ quod dixi poſt Barto. in l. ij. C. de reſcin. ven. in queſt. de minoꝛe iurante. per Joan. and. poſt Spe. in ti. de inſtr. edi. ver. j. in ver. ſed nunquid. Et quid ſi teſtis nõ recoꝛdatur de die, vel loco, vide que dixi in l. ij. §. fi. de aqua plu. arc. ⁊ ibi Barto. ⁊ vide Bald. in l. teſtium. C. de teſtibus. ⁊ Barto. in l. ij. in fi. ff. quemad. teſta. aper. ⁊ in l. admonendi. ff. de iureiu.

¶ Adde, ꝙ notario creditur in comitantibus inſtrumentum. Bal. conſi. xxv.

f Poma. ¶ Si quis decurio. Vide Alex. conſil. cv. vol. ij. vbi ponit an ſtetur dicto notarij quod ſit matrix, ⁊ oꝛiginalis ſcriptura. ⁊ conſi. cx. eo. vol. ij. vbi ponit, an ſtetur dicto notarij, quod ſit rogatus.

g ¶ Quandoque eſt erratum in eo. Vide Pa. conſi. xcix. col. j. in fi. volu. j. Et in his que pertinent ad partem, erroꝛ pꝛeſumitur partis, ⁊ non notarij. ita Ro. conſi. ſuo clxxix.

h ¶ Extra de teſtibus. Vide Alex. cõſi. lxxxix. vol. iij. vbi ex hoc infert ꝙ ſicut teſtis deponẽs varia, punit de falſo. l. eos. ff. de fal. ita etiã notarius variãs tenoꝛem inſtrumenti, punitur de falſo, niſi vt ibi dicit in vlti. col. illud emendaret, ⁊ coꝛrigeret, addendo clauſulas conſuetas, etiam poſtquam parti tradiderat.

i ¶ Sed qualiter conſtare. Vide Alex. conſi. cv. vol. ij. in pꝛinc. ⁊ conſi. xxxvij. col. pe. eo. vol. Et Alex. in dicto conſil. cv. col. ij. ponit que ſit matrix ⁊ oꝛiginalis ſcriptura.

k Alex. ¶ Faciliter pꝛobatur. Adde Bal. in l. nec exemplum. C. de fal. ⁊ ibi etiam quod pꝛobatur erroꝛ per cõfeſſionem, vel per dictum Pape, ⁊ Pꝛincipis.

l Alex. ¶ De tabel. §. pẽ. Et ad materiã adde Bar. in l. Sẽpꝛonius Pꝛoculo. de le. ij. ⁊ vide Bal. ĩ rub. C. de fi. inſtr. Et ibi, qd ſi nõ reperitur imbꝛeuiatura, ſed reperitur inſtrumẽtum parti traditum, an pꝛobet: ⁊ ibi an imbꝛeuiatura ſola faciat fidẽ. Ad quod vltimum, vide quod no. Bar. in l. admonẽdi. ff. de iureiu. ⁊ quod no. Bal. in l. contractus. C. de fid. inſtru. Et an quis cogatur oſtendere pꝛotocollum, vide Bar. ⁊ Bal. in l. fi. C. de fide inſtru. vbi dicit ꝙ non, niſi quis vellet notarium redarguere de falſo. Item in auth. ſi quis in aliquo. in pꝛincip. ⁊ in l. fina. C. de eden. vide Bald. poſt Jac. But. in d. l. fi. qui dicit, ꝙ ſi notarius perdat oꝛiginale, debet fieri ſibi editio a parte. Et adde ad materiam Barto. in conſil. ccviij. incip. ex facto pꝛopoſito tria dubia oꝛiuntur. volu. j. ver. ex hoc ſequitur ſecundo. ⁊c. adde quando inſtrumentum eſt diuerſuz a pꝛotocollo, an faciat fidẽ, ⁊ vide Bal. conſil. xlij. lib. ij.

m ¶ Inſtrumetũ dicat. Vide no. Bar. in l. j. i fi. ff. quẽadmo. teſt. a per. Et iſta faciũt ad queſtionẽ, vtrũ notari⁹ de iure poſſit ſcribere: Pet. teſtis dixit illud idẽ ꝙ alius teſtis ſupꝛa examinatus dixi, de quo vide in c. cauſam, que. ij. de teſti. ⁊ Bal ĩ l. verbũ, volo. C. de fideicom. videtur dicere ꝙ nõ. ⁊ Spe. ĩ ti. de teſte. §. nũc tractãdũ. ĩ ver. cautioꝛẽ quoqz examinatoꝛẽ. ⁊ Ant. de Bu. ĩ ca. nihil. de el. vbi põit de iudice, q dixit, pnuncio ſicut talis iudex. qd̃ facit ad no. per Bar. ĩ l. j. C. ſi aduer. lib. ⁊ ad id qd̃ dixi de teſte, vide Bar. in terminis in l. iij. §. j. ff. de teſti. Sed Bal. in ti. de pac. Cõſtan. ĩ vlti. ver. dixit pbari per illũ tex. aperte, ꝙ ſi tabellio ſcripſi pꝛimo dicta vnius teſtis, ⁊ poſtea dixit, idem per omnia dixit alius teſtis, ſiue ſub eadẽ die, ſiue alia, qd̃ talis ſcriptura pꝛobat teſtes in vnam ſententiã concoꝛdaſſe, licet aliqui dicant ꝙ talis ſcrptura nõ valet, pꝛopter incertitudinẽ: alij q2 pferãt eũdẽ meditatũ ſermonẽ: ſed pꝛima nec ſecũda ratio valet. de quo vide p. Bal. ĩ d. ti. in vltimis verb. Vlti. adde Bar. ĩ ſuo conſi. incip. ſuper inquiſitione, que fit per dominum Capitaniũ. ⁊ p Bal. de emen. Juſtinea. Cod. in pꝛin. ⁊ Ang. in auf. vt iud. ſine quoquo ſuffra. ⁊ Bal. in l. amplioꝛem. §. j. C. de appell.

n Poma. ¶ Ad notariũ. Vide Ale. conſi. cv. vol. ij. ⁊ etiã ĩ ſimili vnum verbum per eum ĩ conſi. c. eo. vol. ij. pꝛope fi. ĩ ver. cõſtat. autem. Et ad hec vide Fel. in c. ad audientiam. de pꝛeſcrip.

o Al. ¶ Poteſt pbri. Ad materã adde qd̃ no. dixit Bar. ⁊ poſt eũ Imo. in l. cum pꝛoponebatur. de leg. ij. per gl. ver. coniectura. que dicit, ꝙ ſi teſtatoꝛ dicat coꝛam eiſdem teſtibus, per erroꝛẽ ſe omiſiſſe, vel obliuionem, tali coniecture ſtandum eſſe. Et ſic videtur, ꝙ eo modo credi debeat, ſeu credat partibus in geſtis per ſe, ſi aſſerant ĩ aliquo ſe erraſſe, ⁊ non requiratur alia pꝛobatio, qd̃ eſt no. ſecundum Bal. ⁊ facit ad no. per Bar. ⁊ Imo. ⁊ q̃ ibi dixi, in d. l. cum pꝛoponebatur. Adde aliũ modum pꝛobãdi erroꝛem, not. per Bal. in l. etiam. C. commin. vel epiſt. videlicet ꝙ ipſo facto pbatur. Et vide Bal. ĩ l. fi. C. de teſt. ⁊ l. Imperatoꝛ. ff. de ſtatu homi.

p Poma. ¶ Pꝛobat erroꝛ. Vide Alexandrum conſi. cv. volu. ſecundo. ⁊ Barba. cix. volu. pꝛimo. ⁊ Barba. in capi. fi. de cõſtitu.

q Poma. ¶ Item poteſt. Vide Fel. in d. c. tertio loco, ⁊ de pꝛobãdo etiam erroꝛe, vide nõ ab re dic p Imol. in l. quoties. §. ſed ſi cum pꝛimum heredem. ff. de he. inſti. in pꝛin.

LEX XCVI.

N Emo dubitat. Facio tibi vnū dubiū, dicit ſtatutū huius ciuitatis ſi non ſoluerit centū, amputetur ſibi manus. Modo ille cōparet ī iudicio, ⁊ dat fideiuſſores. Quid dicem⁹? Dubito: ⁊ ideo relinquo. Videt, qđ ſufficiat, l. reſcrpto, §. debitores. ſ. de mu. ⁊ honorib.

LEX C.

1 ☞ Debitor negās ſe debere centū petita ſi lite cōſtata debitor probat de quinquaginta an ſit in mora.

a **N On poteſt videri.** a Iā dixi tibi tu petis a me centū ego nego, lite conteſtata, tu probas de quinquaginta, an per litis conteſtationem cōſtituat in mora: Et videt quod nō, per legē iſtā. ſed credo q̄ iſta lex ſic loquit, q2 ratio eſt implicita: ſcilicet q2 dixi tibi: neſcio quantō debeā, litem conteſtor: non tamē cōſtituor in mora, vt hic. ⁊ l. in fideicōmiſſi. princip. ſ. de vſu. ſi ſcirem quantū debeo, tunc videor eſſe ī mora a tempore cōteſtationis litis, l. pupillus. §. fi. ⁊ ibi dixi. ſ. titu. j. ⁊ l. qui ſoldū. ī principio. ſupra de lega. ij. Et iſtam queſt. habui Piſis, de facto.

ADDITIO.

c Al. ¶ Nō pōt. videri. Vide Bar. ī l. j. §. ſi ſtipulāti. ſ. de ver. ob. ⁊ in l. qui ſolidū. de leg. ij. vbi contradicit in eo, qđ hic dicitur.

LEX CVIII.

F Ere in omnibus. Gloſſ. hic alleg. tibi ī l. non ſolū. §. ſi mandaū. ſ. de iniur. ⁊ dic vt ibi. Tene mēti iſtā gloſſam.

LEX CXI.

I N eo quod plus ſit. Dic p Dyn. extra. eo. c. pl⁹ libro. vi. Dixi in l. j. §. ſi ſtipulanti. ſ. de verbo. oblig.

§. Nemo aliene rei. Quero, quid in cauſa criminali: Dic vt gloſſa, ⁊ tene menti, ⁊ vide eam, que incipit, ſi quis obtulit ſe. ⁊ iſtam gloſſā allegaui tibi in l. peo. §. ad crimen. ſ. pub. iudi. Alterius nota, q̄ gloſſ. dicit in prin. quod pretoria ſatiſdatio intelligitur cū fideiuſſione. contrariū tenui tibi in l. pretarie. ſ. de preto. ſtipul. ⁊ ibi glo. videtur tenere.

LEX CXV.

I N obſcuris. Vide Dyn. extra eodē cap. ī obſcuris. ⁊ eodē titul. c. inſpicimus libro vj.

LEX CXVI.

a **S Jquis obligatione.** a Nota gl. hic, que dicit de liberatione facta cū inſinuatione: ſed an egeat illa dixi vobis in l. Modeſtinus. ſ. de dona.

ADDITIO.

a Al. ¶ Si qs obligatiōe. adde, qđ pactū de nō petēdo, ſeu p qđ remittitur res, vel actio, dicitur eſſe donatio, vel alienatio, ſm Bal. in l. i. verſic. q̄ro ā pater. de bo. mat. alleg. no. Bar. in l. ſiue apud acta. C. de tranſa. in ver. pēdēte. iuncta glo. ī ver. pacto. l3. aliud in remitēte litē, ſeu in tranſigēte ſuper litē, ſm eū, per l. fideiuſſorē. C. de trāſa. ⁊ no. et ā ī propoſito Bal. in l. ſi iter vos. C. cōmunia vtri. i. ⁊ in c. j. ad ſi. de ꝯtrouer. inter vaſa. ⁊ aliū de bñfico. Bñ facit qđ no. gl. hic ⁊ q̄ ī varijs locis per hāc gl. tradūt doct. maxime Bal. ī l. pactū. in xv. q. C. de col. ⁊ An. ī l. cōtra iuris. §. fi. ⁊ ibi Bar. ⁊ ī l. tale pactū. in prin. ſ. de pac. ⁊ Ang. in l. ſi vnus. §. pactus. ſ. de pac. ⁊ in l. pacta que. C. de pac. ⁊ alij in l. Modeſtinus. ⁊ ī l. Aquili⁹. ⁊ ibi no. Mod. ff. de do. vide docto. ⁊ maxime Alex. ī l. ſi creditoris. C. de pact. allegātē hanc gl. ⁊ ad hoc no. vide Bar. ī l. ſi qs accepto. de cōdict. ob cau. ⁊ ibi Bal. ⁊ in l. ſimulier. eo. ti. ¶ Adde, ā pactū de nō petēdo ſit donatio, Bal. cōſil. ccclij. incip. item ſtatuimus. vol. v. verſic. an pactū gratuitū. Ange. conſi. lxxvij. ⁊. xciij. ¶ Poma. Vide. Feli. in c. veniens. ī tertio notabili de teſtib.

LEX CLX.

L Jbertas. Hic tenet glo. quod res dotalis nō poſſit alienari: ſed fallit in ſeruo. Lex enim Julia loquit de fundo dotali. Cum iſta gl. cōcord. C. de rei vxo. actio. §. ſed cū lex. ⁊ l. j. ſolu. matri. Sed obſtare videt gl. Inſti. quib. alie. licet, vel nō. in pri. ſed eſt gl. bōa C. ad Velleia. ī authē. ſiue a me. dixi in d. l. j. ſo. ma.

LEX XXIII.

N Emo alieno nomine.

§. Tēporaria permutatio. Hic eſt no. gloſſ. que incipit, cū conſuetudo ſit vide not. per Cy. in l. ij. in iiij. q. prin. ibi, circa hoc quero. C. que ſit long. conſu.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Tēparia permutatio. Vide Bar. in l. ij. in fi. prin. ſo. ma. ⁊ hanc gl. no. limita, vt dixi poſt Bar. in l. de quibus. ſ. de legib. Pro hac Bal. alleg. caſum in l. fi. C. de ſer. ⁊ aqua. ⁊ ibi no. Et Ab. Sicu. in c. pro illorū. de preb. dicit, q̄ gl. valde no. hoc ſentit, qđ cōſuetudo nō tollat per vnā cōuentionē, quā vt dicit, ſequitur Jo. and. in c. fi. de conſue. ſed dicit ipſe, ego crederē gloſſam procedere, qñ aliquis de populo facit contra conſuetudinē alijs ſciētibus, ⁊ nō contradicētibus, vt nō tollat cōſuetudo: ſ3 regritur tm̄ tps, quantum requiſitum fuit ad inducendum conſuetudinem. arg. in regula prima, de reg. iu. in vj. ⁊ vbi dr, q̄ ſi populus collegialiter, ⁊ directo, ſciēter feciſſet actū cōtra ꝯſuetudinē, qđ tunc cōſuetudo tolleret. argu. d. c. pro illorum. ⁊ c. cū acceſſiſſent. de conſti. ⁊ no. per do. Ant. in c. ad audiētiā. de cleri. nō reſiden. vbi ſentit hoc etiā qđ gl. hic, ⁊ idē dicit dicēdum eſſe ſi queritur, an ſtatutū tollatur per cōtrarium actum. adde glo. in l. ij. ⁊ ibi Bal. C. que ſit longa conſue. Et iſtam gl. aliter alle. Barto. vbi no. in l. ij. in prin. ſol. ma.

LEX CXXXV.

F Auorabiliores. Dicō hoc, vt p Dy ī capitulo, cū ſunt iura partiū obſcura. extra eodem titulo libro. vj. ⁊c.

LEX CXXXII.

I Mperitia culpe. Dic vt extra eo. ca. ñ ē ſine culpa.

LEX CXXXIX.

1 ☞ Actio ſi ſit īducta in iudicio p modū exceptiōis, an ꝑpetuet.

a **O Mnes actiones.** a Habetis hic, qđ actio ꝑpetuat, litis conte. ſecus p citationē. † S3 q̄ro, qd ſi p modū

1 exceptiōis eſt actio ī iudicio ꝓpoſita, vtrū ꝑpetuet. Frā. Accur. dt, q̄ ſic, ⁊ eſt hic caſus ibi, dū dicit. ſemel incluſe, ⁊c. Sed ſi p modū exceptiōis inducit, iudicio includit, l. duob⁹. ſ. de exce. rei iud. ⁊ l. ſi mantē. §. fi. ſ. de neg. geſt. ⁊ l. q̄ in diē. § fi. ſ. de cōpē. ſi eſt incluſa. ergo īterrūpit, vt hic. ⁊ p hoc l. amplius nō peti. ſ. rē rat. hab. Sed illud intelligo, qñ propoſita per modū exceptionis tendit ad eundem finem cum actione, vt exceptio compenſationis: alias ſecus. Ita loquitur gl. extra, de ordi. cogni. c. cum dilectus.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Oēs actiones. Utrū p modum exceptionis actio perpetuetur, adde Bar. in d. l. ſi aūt. §. fi. ⁊ Bal. ī d. l. ij. ī fi. C. de edi. actio. ⁊ in l. cum notiſſimi. §. imo. in fi. de pſcri. xxx. an. ⁊ in prin.

LEX CXLI

Q Uod contra rationem. Vide p Dy. extra eo. in c. que a iure communi. lib. vj.

LEX CXLII.

a **Q Ui tacet.** a Vide per Dy. extra eodem, capit. qui tacet lib. vj.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Qui tacet. Per Bal. in l. j. in prin. ſol. ma.

LEX CLIII.

Q Uod ipſis. Vide per Dyn. extra eo. ca. is, qui in iu s. lib. vj.

LEX CLII.

H Oc iure. Hoc eſt verū in violētia ablatiua, cōpulſiua, ſeu expulſiua, ſec⁹ ī violentia turbatiua. Iſta materia non cadit hic, ſed in l.

a ſi quis a. ſ. de act. ⁊ obli. ⁊ ibi dixi.

ADDITIO.

a Alex. Loſ. ¶ L. ſi qs. Nulla eſt l. in ti. ff. ⁊ C. de act. ⁊ obl. que incipiat ſi quis. Puto, q̄ voluerit Bart. adducere ſeu remittere ad l. ſeruus nō in oībus. ff. de act. ob. vbi de vi habetur mētio. licet Bar. eā legē nō legat, qđ nō eſt mirū, cū Bar. ſepius dixiſſe ſe alibi atteſtetur, qđ tamen minime effeciſſe eum comper. mus.

LEX CLIIII.

C Um par delictum. Quero, qd ſi vnus eſt ī culpa leui in faciendo, ⁊ alius in culpa leui in omittēdo. Certe preponderat culpa in faciendo. dixi in l. q̄ Seruā. ſ. depoſiti.

§. Illi debet. Iſtud expediui in l. itaq3 fullo. ſ. de fur. ⁊ ibi feci mentionem de iſta gl.

LEX CLV.

P Actum cuique ſuū. §. Non videtur. Habes, q̄ ſi per vim es expulſus tu emptor, q̄ vēditor non te

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

non tenetur, l. expulſos. C. de actio. emp. Sed ſi alius vi licita te expellit, tunc venditoꝛ tenetur. ⁊ vide iſtam legem.

LEX CLVI.

ANnitus. §. Quod cuique. a No. gl. ſuper iſto §. ꝙ ſi ſtatutum dicit ꝙ notarius prioꝝ
a non dz accipere ſalarium de aliqua ſcriptura, an ego poſſum renūciare, quia volo ei dare: Certe non poſſum renunciare, quia nō diſponit circa volētes dare, ſz circa notariū. Et ad hoc no. iſtā gl. ⁊ hic non pōt renunciari, cū de eo non diſponatur.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Qd cuiq;. Ad hoc bñ facit qd no. in l. Titia. §. Imperatoꝛ. de leg. ij. ⁊ qd dixi poſt Bar. in l. j. C. de iu. ⁊ fac. ign. in vna q. ⁊ vide qd no. Bar. in l. amplius. ff. rē ra. ha. in q. quo p declaratione materie. Et ad Bar. hic adde qd no. Bald. p illū tex. in auth. ſed hodie nulla perſona. C. de epiſ. ⁊ cle. vbi tz, ꝙ excuſet tabellio, qui n̄m debitum recipit a ſponte ſoluente. Sed ꝯ iſtā deciſionem facit, qd not. in l. fi. C. de indi. vidui. ⁊ in l. j. C. de cupreſſis. lib. xj. ⁊ vide gl. no. in c. j. de ſimo.

LEX CLX.

ALiud. Tene menti gloſſam q̄ eſt principiū huius legis: quia alibi ita clare non dicit.

§. Refertur. Tene mēti eā gl. ſup iſto §. ⁊ vide gl. q̄ incipit, ſi publice populus in fi. dic, vt ibi p Dyn. ex eo. c. qd oēs tangit. lib. vj. Et no. ꝙ iſta lex eſt vera, quo ad oia. oēs em̄ tn̄t quo ad penā, que infligit vniuerſis, vel ſingulis, vt vniuerſis: ſz ſi tangit aliquos, tunc p̄ntes tn̄r, l. j. in prin. ff. de magi. conuenien. ⁊ dixi vobis in l. quod maioꝛ. ff. ad municip.

LEX CLXII.

QUe propter. Uide Dy. in c. in argumentū. ex eo. lib. vj. ⁊ in l. qd vero ꝯ rationem. ff. de legi. ⁊ in l. ſi conſtante. ff. ſol. mat.

LEX CLXV.

CUm quis. De hoc dic plene in l. ſi fund⁹. §. j. ff. de pignoꝛib.

LEX CLXVII.

NOn videntur data.

§. Qui iuſſu. Uide circa hoc Dyn. ex de reg. iu. in c. qd quis. lib. vj. ⁊ Cy. C. vnde vi. in l. j. ⁊ in l. vt vim. ff. de iuſti. ⁊ iure. ⁊ tene menti gl. hic poſitam plenioꝛem, quam habeamus in iure.

LEX CLXX.

FActum a iudice. Uide Dy. in c. ea. q̄ extra eod. lib. vj.

LEX CLXXIII.

1 ☞ Donatoꝛ an agat contra donatarium, vt eum alimentet.

IN condemnatione. No. gl. q̄ † dicit, qd a
1 donatoꝛ non poteſt agere ꝯ donatarium, vt eum ali-
a mentet, ꝯrium no. in l. fi. C. de reuo. don. ⁊ per Cy. ibi.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Qd donatoꝛ. Et qual'r fiat deductio ne egeat, vid Bal. in d. l. ij. C. qd cū eo. ⁊ ad gl. hic, vide Ang. in l. ſunt q. ff. de re iu. dicit, qd gl. hic ſing. indiſtincte tz, qd vbi rōne pſone dat priuilegiū vel rōne ꝯctus, vt in donatione, nō tenet q's. niſi inquantū facere pōt: dz ergo remitti. vñ venit ꝙ beneficium hz retinēdo, ⁊ nō petendo: quia donatoꝛ a donatario alimenta nō petit, ⁊ tn̄ pro alimētis retinet ꝙ donat. ſm gl. hic, quam tn̄ quidā dānant per id qd no. in l. fi. hic alle. vbi de hoc per Cy. ſed ſi tu bene cōſideres gl. hec eſt vera. quia directe non p̄nt peti alimēta, reuocabit tn̄ donatio, quia donatarius eſt ingratus, loquoꝛ de ſimplici donatione. Et an non alimentando donatoꝛem reuocet donatio, vide gl. in verbo, voluerit. ⁊ Cy. verſ. ſecundo queritur. in l. fin. C. de reuo. don. ⁊ Abb. ⁊ Inn. in c. propter. de don.

§. Unicuique Uide Dynum in c. moꝛa. ex eod. lib. vj.

§. Dolo facit Uide ex eo. c. dolo. ⁊ ff. de dol. excepti. l. doli. Dicā plene in l. ſi ſocer. §. Lucius. ff. ſol. mat.

LEX CLXXVII.

QUi in ius Dic per Dy. in c. cum quis. ex eod. lib. vi.

LEX CLXXVIII.

CUm principalis Dic, vt per Dy. in c. acceſſoꝛiū. extra eo. lib. vj. ⁊ per. Cy. in l. intelligere. C. de lui. pig.

LEX CLXXXI.

SI nemo ſubijt Uide gl. q̄ incipit, hāc regulā, in fi, ibi ꝙ non plz, quia ſm hoc, prius eſſet oblīo, quam ꝯctus, qui eam introducit, qd eſt abſurdum.

LEX CLXXXV.

a **IMpoſſibilium** a Dic per Dynū in c. nemo poteſt. ex eo. ti. lib. vj.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Impoſſibiliū. Per Bar. in l. iiij. §. q̄ſitū. ff. ſi quis cau.

LEX CLXXXVII.

SI quis pregnantem Uide glo. q̄ incipit, inſtitui te. ibi §. ſi quis rogat⁹. ⁊ dic, vt ibi p gl. ⁊ Dy.

LEX CLXXXIX.

PUpillus Hic eſt melioꝛ glo. quam ſit alibi in iſta materia. Et totū examinaui vobis. in l. j. ff. de donatio.

LEX CXCI.

NEratius Tene mēti hic gl. plenioꝛē in materia ſua ꝙ ſit alia, ⁊ tractat materiam. l. pen. ff. que ſen. ſine ap. reſcin.

LEX CXCIX.

1 ☞ Syndicus ciuitatis ſi citatur, conſtituitur in dolo.
2 Ciuitas qñ vult conuocare arengam, citant illi, qui illam regūt, ⁊ habetur ac ciuitas fuiſſet citata.

a **NOn poteſt** a Gl. † q̄rit, ſi citat ſyndicus vni-
1 uerſitatis, an conſtituat in dolo. Et vide gl. q̄ incipit, pone in officiali, ibi, item quid ſi citet. Iſta eſt no. gl. ⁊ vr̄ dicere ꝯ caſum l. aut qui aliter §. idē ait. ff. qd vi aut clam. ⁊ iſta gl. dicit optime. Nō obſt. illa lex, quia ibi dr̄ ꝙ denūciatio facta ſyndico, quātū ad excuſandū vitiū cladeſtinis, nō quantū ad cōtumaciā inducendā in pſonā vniuerſitatis. Po
2 ne, † ꝙ vniuerſitas vult b coadunare capitulū, vel arēgā. Gl. q̄ eſt
b ex de cōceſ. prebē. c. ſi capitulo. lib. vj. dicit, ꝙ debēt citari illi, q regūt vniuerſitatē, ⁊ tūc perinde hr̄ ac ſi ciuitas, vel vniuerſitas eſſet citata.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Nō pōt. Adde Bar. in l. nō ſolū. §. moꝛte. de oper. noui nun. tex. ⁊ ibi Bal. in l. municipes. ff.

b Alex. Qd vniuerſitas. Qual'r citet vniuerſitas, adde Bar. in l. fi. qd cuiuſq; vniuer. no. ⁊ vide no. p Bar. in l. aut facta. §. fi. ff. de pe. ⁊ p Bal. ⁊ Cy. in l. j. §. quib⁹. ⁊ in §. ꝙ ſi nemo. qd cuiuſ. vni. p Bar. in l. j. C. de iure reipu. li. xj. ⁊ qd no. gl. d dolo ⁊ cōtu. c. cāz. ⁊ gl. Ber. in c. bone memoꝛie. de elec. no. Bar. hic ⁊ ff. ead. l. in prin. ⁊ facit qd no. Bar. in l. iiij. §. creditoꝛib. de fideic. lib. ⁊ late in extra. ad reprimēdū in ver. citatū. ⁊ ego dixi in l. j. C. de decurion. lib. x. per Inn. in c. humilis. de ma. ⁊ obe. ⁊ in c. grauē. de ſen. excō. ⁊ p Bar. in l. aut qui aliter. §. ⁊ ſi foꝛte. verſ. tertio no. q ff. ꝙ vi aut clā. vide not. in d. l. j. C. de iure Reip. li. xj. ⁊ ibi vr̄ dicere, ꝙ nō ſufficit citare ſyndicū, ⁊ vtrū poſſit vocari in die veneris ſancti ad ſonū tabelle: habes tex. ⁊ ibi Bar. in l. fi. p̄redi. curi. li. x. Itē adde qd no. Bal. in auth. ſz oino. C. ne vxoꝛ p marito. ⁊ quod ff. no. gl. in l. item magiſtri. de pac.

¶ Add qual'r vniuerſitas ſit citanda Ang. cōſ. clxv. ⁊ ccxcvij.

LEX CCVI.

PLerunque Gl. hic querit de legato ſub cōditione, an interiz teneat alienatio, dixi in l. ſeruo legato. §. j. ff. de leg. j. ⁊ ibi p Dy.

LEX CCVII.

IUre Uide Dynum in c. locupletari. extra eod. lib. vj.

LEX CCVIII.

REs iudicata Uide gl. hic no. d qua ego in l. ingenuum. ff. de ſtatu homi. vbi plene dixi.

LEX CCXI.

QUe ab initio Uide Dynum in capitulo, non firmatur. extra eodem lib. vj.

Finis.

Regeſtum.

aa bb cc dd ee ff gg ii kk ll mm nn oo pp qq rr ſſ tt vv xx yy zz.
aA bB cC dD eE fF gG hH iI kK lL mM nN oO. omnes quaterniones, demptis nN, ⁊ oO. ternionibus.

Excudebat,
Stephanus Seruanius.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN